Ի· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1344 ՇԱԲԱԹ 25 ՅՈՒՆԻՍ 1888 (Ն. Տ.) 7 ՅՈՒԼԻՍ 1888 27 ՇԷՎՎԱԼ 1305

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

غلطه ده نورادونكيان خانده ارولك
غزته سی اداره سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան ղրշ. 160
» » Վեցամսեայ » 80
» » Եռամսեայ » 40
Գաւառաց » Տարեկան
Թղթատարով » 240
Գաւառաց համար Վեցամսեայ
Թղթատարով » 120
Օտար երկիրներ, տարեկան Ֆրանք 58
» » վեցամսեայ 26

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 25 ՅՈՒՆԻՍ, 1888

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

Վիլհէլմ Բ.ի գահակալութեան լուրն առնլուն պէս, հանրային կարծիքը բնազդմամբ ըսաւ թէ երիտասարդ Կայսրն ուշագրաւ դեր մը պիտի կատարէ ժամանակակից քաղաքականութեան մէջ. Այս գուշակութիւն կ'ըստուգուի. Թէեւ իւր յայտարարութեամբք իւր մեծ-հօր և հօր քաղաքականութեան պարզ շարունակող մը ցոյց կուտար ինքզինք, բայց ասկէ չի հետեւիր թէ իւր իշխանութիւն չպիտի ունենայ յուզիչ կողմեր. Գրեթէ առաջին օրէն Վիլհէլմ Բ. միտքը դրաւ այցելութիւն տալ Ցարին՝ նորա մայրաքաղաքին մէջ, և այսպիսի մտադրութեան լուրն իսկ յուզում պատճառեց Աւստրիոյ, Անգլիոյ և Ֆրանսայի մէջ. Երեկի հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ մտադրութիւնն իրականութիւն գտնելու վրայ է. զի կայսրն առաջիկայ չորեքշաբթի Պերլինէ Քիլ պիտի երթայ, և անտի ծովու ճամբով պիտի ուղեւորի Ցարին բնակավայրն, ի Փեթերհօֆ, մերձ ի Փեթերսպուրկ.

* *

Աւստրիա-Ունկարիա կը յուզուի. զի Գերմանիոյ հետ գրաւոր և պաշտօնական նիզակակցութեամբ մը կապուած է, իսկ Գերմանիոյ կայսրը՝ փոխանակ իւր առաջին այց Ֆրանձ Եօզէֆ Կայսեր տալու՝ Ռուսիոյ կայսեր կուտայ, որուն հետ յոյժ հեռաւոր ազգականութիւն մը միայն ունի, իսկ պաշտօնական դաշնադրութիւն կամ նիզակակցութիւն՝ բնաւ. Բնական չէ՞ միթէ որ Աւստրիա կասկածի թէ Գերմանիոյ նոր կայսրը Ռուսիոյ բարեկամութիւնը կը նախընտրէ Աւստրիոյ բարեկամութենէն, որով Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Իտալիոյ նիզակակցութիւնը կը կորսնցնէ իւր կարեւորութիւն, և մինչեւ իսկ Վիեննայի կառավարութեան համար երկիւղ կը ծագի թէ իւր արեւելեան շահեր պիտի զոհուին Ռուսիոյ շահերուն.

Անգլիա կը յուզուի. զի Անգլիա, եթէ ոչ պաշտօնապէս և գրաւորապէս, գէթ բարոյապէս յարեալ էր կեդրոնական Տէրութեանց երրեակ դաշնակցութեան, որ Ռուսիոյ փառասիրութեան դէմ պատուար մը կը համարուէր, և հետեւապէս ապահովութիւն մը կ'ընծայէր Անգլիոյ արեւելեան շահերուն. Լորտ Սալզպըրի ժամանակապէս կը յուսար յոյժ մտերմական յարաբերութիւններ մշակել Գերմանիոյ նոր Վեհապետին հետ. Բայց Վիլհէլմ Բ. իւր Գահաճառի մէջ Աւստրիոյ, Իտալիոյ և Ռուսիոյ միայն բարեկամութիւնն յիշելով Անգլիոյ անունն անգամ չտալէն զատ, որ ո՛չ նուազ նախատինք մ'եղաւ Մեծին Բրիտանիոյ դէմ, հիմա կ'երթայ մտերմագոյն բարեկամութեան կապեր հաստատել Ռուսիոյ Կայսեր հետ, անգլիական աշխարհավարութեան բնական հակառակորդին հետ.

Ֆրանսա եւս կը յուզուի, և գուցէ միւս երկու Տէրութիւններէն աւելի դիւրազգածութեամբ. Ո՛չ Աւստրիա, ո՛չ Անգլիա անդարմանելի կորուստ մը չեն ըներ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միջեւ մտերմագոյն յարաբերութեանց հաստատմամբ. Իրենց կենսական շահուց դէմ եղած սպառնալիքն աւելի կամ նուազ հեռաւոր է. Այսպէս չէ Ֆրանսայի համար: Եւրոպիոյ մէջ Ֆրանսայի միակ հաւանական դաշնակիցն և պաշտպանը Ռուսիա միայն կրնար լինել, եւ եթէ Ռուսիա շահուի Գերմանիոյ կողմէ. Գերմանիայէն ազգային վրէժ լուծելու գաղափարը կրնար իրագործուիլ միայն ֆրանքեւռուս նիզակակցութեամբ մը, և այս ալ կարի անհաւանական կը դառնայ այն օրն ուր Արեւելից կողմէ կարեւոր փոխարինութիւններ ստանալու ապահովութեամբ՝ Ռուսիա վերստին ալ կը կարկառէ Գերմանիոյ և նոյն իսկ գործողութեամբ եւ կ'առնու ա՛ն աջն զոր կը կարկառէր առ Ֆրանսա. Թողլով ազգային վրէժխնդրութեան պատահականութիւնը, Ֆրանսա Ռուսիոյ դաշնակցութեան կարօտ էր նոյն իսկ պաշտպանողականի վրայ կենալու համար. 1875ին, Ալեքսանդր Բ.ի կողմէ բառ մը բաւ եղաւ Պիզմարք Իշխանը կասեցնելու, որ կը սպառնար նորէն Ֆրանսայի վրայ յարձակիլ. Բնական է որ Վիլհէլմ Բ. առիթը ձեռքէ չփախցնէ, երբ մինակ մնացած Ֆրանսայի վրայ ինալու և նոր և ազդուագոյն հարուած մը տալու պատեհութիւն տեսնէ. Եւ եթէ Ռուսիա, որ բովանդակ մտադրութեան առարկայն Արեւելքն է, Արեւելից կողմէ իւր ուզածն ընելու ազատութեան փոխարէն վերստին ազատ թողու զԳերմանիա Ֆրանսայի վրայ յարձակելու . . . .

* *

Աւստրիա-Ունկարիա, Անգլիա եւ Ֆրանսա աւելի կամ նուազ աններեւ ցաւով կը տեսնեն Վիլհէլմ Բ.ի ուղեւորութիւնն ի Փեթերսպուրկ. Բայց աւելին ալ կայ. Գերմանիոյ նոր Կայսրը Ռուսիոյ հետ իւր քաղաքական յարաբերութիւնները մտերմացնել բաւ չի համարիր, և խնամութեան նոր և զօրեղագոյն կապերով կ'ուզէ կապուիլ Ռուսիոյ կայսերական գերդաստանին հետ. Եթէ ամուրի լինէր, անշուշտ կը փութար Ցարին դստեր ձեռքը խնդրել. Բայց եթէ այս պատեհութենէ չի կրնար օգտիլ այլ եւս, գէթ իւր քոյրերէ մին — ո՛րն ալ լինի, — կ'առաջարկէ Ցարեւիչին, գահաժառանգ կայսրորդւոյն Ռուսիոյ. Վիլհէլմ Բ. երեք ամուրի քոյր ունի և մէկ՝ ամուսնացեալ. Երեք ամուրի քոյրերուն երիցագոյնն է Վիքթորիա Իշխանուհին, որ ի սրտէ նշանուած գտնուելով Պաթեմպերկեան Ալեքսանդր Իշխանին հետ, հաւանական չէ բնաւ որ ուրիշ ամուսին մ'ընտրէ, ո՛րչափ ևս բարձրագիր. Ապաքէն Վիքթորիա Իշխանուհին հակառակ զգացմամբք տոգորեալ կ'երեւի, և թէպէտ իւր Վեհափառ եղբայր և նորա յիազօր խորհրդականը՝ Պիզմարք Իշխան՝ Ալեքսանդր Իշխանի խօսքն անգամ լսել չեն ուզեր, բայց անգլիական լրագիր մը կը ծանուցանէ, և շատ հաւանական է, թէ Վիքթորիա Իշխանուհին իւր մօր հետ Անգլիա պիտի երթայ, և հոն լաւիկ Մէջիկ ամուսնանալով Ալեքսանդր Իշխանին հետ, զիւր բնակութիւն յԱնգլիա պիտի հաստատէ. Ուրեմն, Վիլհէլմ Բ. կայսեր երկու կրտսեր քոյրերէն մին, Անգլիոյ Վիքթորիա Թագուհւոյն թոռանց մին, Ռուսիոյ ապագայ Կայսրուհին լինել սահմանուած է. Վիլհէլմ Բ. ա՛յնչափ փափաքող է այս խնամութեան, որ ինքն իսկ իւր արտասովոր պատուիրակին բերնով գործն առաջարկեր է Ցարին որ նպաստաւոր պատասխան տըւեր է, այս առթիւ կրկին բարձրագիր պատուանշանօք պատուելով միջնորդ փափէ զօրավարն. Այս լուրը զառաջինն տուող լրագիրն է Սթանտըրտ, որ նաեւ զառաջինն տուած էր Վիլհէլմ Կայսեր ի Փեթերսպուրկ ուղեւորութեան լուրը. Երբ Վիլհէլմ Բ. իւր Գահաճառով կը յայտարարէ թէ իւր հօր քաղաքականութեան հետեւող պիտի լինի, հետաքրքրաշարժ հակադրութիւն մ'է որ հայրը կ'ուզէր իրեն փեսայ ընդունիլ Ռուսիոյ ատելի Պաթեմպերկեան Իշխանն, իսկ որդին կ'ուզէ զիւր քոյր կնութեան տալ Ռուսիոյ գահաժառանգին. Աւասիկ երեւոյթներ որք մեզ՝ Թուրքիացւոց՝ համար իսկ զուրկ չեն կարեւորութենէ.

* *

Վիլհէլմ Բ. իւր մեծ-հօր կտակը խղճի մտօք կը գործադրէ. Մահուան անկողնոյն մէջ այն պատկառելի ծերունին խորհուրդ տուած էր իւր թոռան՝ մանաւոր հոգածութեամբ մշակել Ռուսիոյ բարեկամութիւնը. Վիլհէլմ Բ. Բրուսիոյ առաջին թագաւորն է որ ռուսերէն սորված է, և Ցարին լեզուն սահուն կերպիւ կրնայ խօսիլ. (*) Իւր ցեղի մէջ կ'երեւի թէ առաջին պիտի լինի նաեւ իւր ռուսասիրութեամբ. Ֆրետերիկ կայսեր ազատական ձգտումները զինք բնազդօրէն կը հեռացնէին Ռուսիայէն. Վիլհէլմ Բ.ի քաղաքական պահպանողականութիւնը զինք դէպ ի Ռուսիա կը ձգէ, և գերման կայսրութեան քաղաքական շահերն ալ դէպ ի Ռուսիա կը մղեն զինք.

Այս կացութենէ սքանչելապէս կ'օգտի Ռուսիա. Թէ՛ Ֆրանսա և թէ Գերմանիա՝ վայելելու համար զիւր դաշնակցութիւն՝ սիրայօժար կը թողուն իրեն ամեն ազատութիւն Արեւելից գործերուն մէջ. Ֆրանսա ի վաղուց թողած է ազգութեանց դատն, և ի սէր իւր վրէժխնդրութեան, օտար երկրաց մասին իւր ազատական և ժողովրդական ձգտումներէ հրաժարած է. Բայց ի՞նչ պիտի ընէ Գերմանիա կամ Ֆրանսա, եթէ Ռուսիա, արեւելեան խնդրոյն իւր ուզած լուծումը տալէ յետոյ, իրենց միոյն կամ միւսոյն ակնկալութիւններն ի դերեւ հանէ. . . Այս տեսակ հարցումներ հեռի կը տանին զմեզ. Բայց իրողութիւնն այս է թէ այժմ Ռուսիա գերակշիռ դիրք մ'ունի եւրոպեան քաղաքականութեան մէջ. Իւր ոյժն ո՛ր կողմ որ նետէ, քաղաքական նժարն անշուշտ այն կողմ պիտի հակի. Կը կարծուէր թէ Գերմանիա, Աւստրիա-Ունկարիա և Իտալիա հաստատ նիզակակցութեամբ մը կապուելով եւ ի պահեստի ունենալով նաեւ զԱնգլիա, Ֆրանսայի և Ռուսիոյ միացեալ ոյժերէն վախու պատճառ չունէին. Վիլհէլմ Բ.ի կողմէ ռուսական բարեկամութիւն շահելու համար եղած ճիգեր կը ցուցնեն թէ այս հաշիւներ ճիշդ չեն, և Ռուսիոյ քաղաքական զօրութեան այս նորանոր արտայայտութիւնք խորին ցաւ կրնան ազդել Արեւելից խաղաղութեան և արեւելեան ազգաց հանդարտ զարգացման ամեն անկեղծ փափաքողաց.

ՖՐԱՆՍԱ. Պ. Ֆլոքէի Նախարարութիւնը տակաւին քիչ մը ժամանակ կեանք ունի, շնորհիւ իւր հանրապետական հակառակորդաց ներողամտութեան. Պ. Ֆլոքէի Նախարարութիւնն արմատական է, մինչ Երեսփ. Ժողովոյ մէջ հանրապետական կուսակցութեան մեծագոյն մասն և Ծերակոյտին մէջ ամբողջութիւնը չափաւոր են. Բայց մինչ արմատական փոքրամասնութիւնը՝ միապետական կուսակցութեան հետ միանալով՝ շարունակ կը տապալէր չափաւոր հանրապետական կուսակցութենէն կազմեալ Նախարարութիւնները, Չափաւորք չեն ուզեր նոյն եղանակաւ վարուիլ արմատական Նախարարութեան մը հետ. չեն ուզեր միապետական կուսակցութեան հետ դաշնակցիլ հանրապետական վարչութիւն մը տապալելու համար. Միապետականք, երբ խնդիր է հանրապետական վարչութիւն մը տապալել, երկրին ընդհանուր շահերուն միտ չեն դներ բնաւ. Իրենց տեսակէտով, երկրին մեծագոյն շահն է Հանրապետութեան իսկ տապալումն, և քանզի նախարարական յաճախակի փոփոխմունք կառավարական դրութիւնը կը խանգարեն և երկիրը կը ձանձրացնեն, Միապետականք Հանրապետութիւնը տապալելու ազդու միջոց մը կը համարին նախարարական փոփոխութիւններ յառաջ բերել սաէպ. Եւ եթէ չափաւոր Հանրապետականք Արմատականներէն աւելի նախանձախնդիր չլինէին Հանրապետութեան ճըշմարիտ շահուց, Պ. Ֆլոքէի վարչութիւնն արդէն իսկ տապալած կը լինէր.

* *

Պ. Ֆլոքէի Նախարարութեան մէկ օգտակար տնօրինութիւնն ընդ միշտ պիտի յիշուի Արեւելից մէջ. Երկար ժամանակէ հետէ խարխուլ վիճակ մը ունէր Բերայի ֆրանսական հիւանդանոցն, որոյ վերաշինութեան պէտքը բազմիցս հռչակեցին մայրաքաղաքիս ֆրանսական գաղթականութեան ներկայացուցիչք և ֆրանսական դեսպանք. Թէեւ խնդիրը քանի մը տարիներէ հետէ ամեն առթիւ կը յուզուէր փարիզեան մամլոյն և Ֆրանսայի Խորհրդարանին մէջ, բայց օրուան կառավարութիւնք խնդրուած 400 հազար ֆր.ի գումարը չէին կրնար հայթայթել սովորական ելմտացոյցէն. Կ. Պոլսոյ ֆրանսական գաղթականութիւնն ալ չունէր այնչափ հարուստ և առատաձեռն անդամներ որք՝ առանց բեռ մը լինելու իրենց կառավարութեան վրայ՝ կամաւոր նուէրներով ի գլուխ հանէին այս վերաշինութիւն. Պ. Ֆլոքէի վարչութիւնը կրցաւ բարեգործական կտակէ մը առ այս յատկացնել հարկաւոր գումարն, և Կ. Պոլսոյ Ֆրանսացիք, որք բերկրութեամբ իմացան զայս լուր, այսուհետեւ պատճառ չը պիտի ունենան գանգատելու թէ Թուրքիոյ մայրաքաղաքին պէս միջազգային կեդրոնի մը մէջ օտար ազգաց առջեւ ամօթապարտ կը մնային իրենց բարեգործական գլխաւոր հաստատութեան ողորմելի վիճակին համար.

ԿԱԹՈՂԻԿ ԴՊՐՈՑՔ. Երբ Իտալիա Ֆրանսայի դէմ մրցում մը կը բանայ՝ Արեւելից մէջ իտալեան դպրոցներու թիւն աւելցնելու համար, մանաւոր կարեւորութիւն մը կը ստանայ դպրոցական վիճակագիր մը զոր Ֆռէռներն հրատարակած են. Այս դպրոցական Միաբանութիւն աշխարհի ամեն կողմն ունի 1,651 դպրոց, յորս կը պաշտօնավարեն 11,969 Ֆռէռներ, և 3,272 օգնականներ, և կը կրթուին 305,491 աշակերտք. Այս դպրոցք, որք միջին հաշուով 185ական աշակերտ ունին, 6,731 դասարաններու բաժնըւած են. Այս դպրոցներու մեծագոյն մասը կը գտնուի Ֆրանսայի և ֆրանսական գաղթականութեանց մէջ, (1,292 դպրոցք, 9,086 Ֆռէռք և 222,088 աշակերտք). Ֆռէռներն ի Պելժիա ունին 99 դպրոց, 17,895 աշակերտօք. յԻտալիա՝ 35 դպրոց, 5,923 աշակերտօք. յՍպանիա՝ 28 դպրոց, 4,699 աշակերտօք: յԱնգլիա՝ 7 դպրոցներ, 1,504 աշակերտօք. յԱւստրիա՝ 5 դըպրոց, 1,238 աշակերտօք և ի Զուիցերիա՝ 3 դպրոց, 258 աշակերտօք. Ասիոյ մէջ, ի Հնդկաստան 6 դպրոց, 1,952 աշակերտօք, ի Չինաստան՝ 2 դպրոց, 463 աշակերտօք. Եգիպտոս՝ 8 դպրոց, 1,988 աշակերտօք. ի Թունուզ՝ 4 դպրոց, 759 աշակերտօք, և ի Մատակասքար՝ 3 դպրոց, 614 աշակերտօք. Ամերիկայի մէջ. ի Միացեալ Նահանգս 89 դպրոց, 25,085 աշակերտօք, ի Քանատա՝ 43 դպրոց, 13,188 աշակերտօք, յԷքուատոր՝ 9 դպրոց, 4,934 աշակերտօք, և ի Չիլի՝ 3 դպրոց, 712 աշակերտօք.

Ֆռէռներն ի Թուրքիա ունին 15 դպրոց, 2,191 աշակերտօք, պաշտօնավարութեամբ 113 Ֆռէռներու.

Տէմփ կը ծանուցանէ թէ Պապն, Իտալիոյ ազատական կառավարութեան արարքէն յուսահատ, և զՀռոմ վերստին Պապութեան մայրաքաղաք ընելու գաղափարէն հրաժարելով, կը խորհի քաշուիլ ո՛չ թէ ի Մալթա, որպէս կը կարծուէր ցարդ, այլ ի Զուիցերիա կամ ի Թիրոլ.

—Փէշթայի լրագիրք կը ծանուցանեն Պեօզարտի մահա գիւղին մէջ պատահած յոյժ եղերական դէպք մը. Հարսնիք մը կատարուած էր, և նորապսակ ամոլք մեկնելու վրայ էին. Բայց գիւղացի խումբ մը երիտասարդք, որք ներկայ էին հարսնիքին, հակառակեցան հարսին գիւղէն հեռանալուն, որովհետեւ իւր նշանաւոր գեղեցկութեամբ այս աղջիկ գիւղին մեծագոյն զարդն էր. Աստ վրայ կռիւ ծագեցաւ հարսնեւորաց մէջ, և երկու կողմէն շատեր սպաննեցան կամ վիրաւորեցան. Աղջիկը փեսին հետ յաջողեցաւ փախչիլ գիւղէն. Հակառակորդք յանկարծ կրակ տուին աղջկան ծնողաց տանը, որ այրեցաւ, եւ անոր հետ գիւղն ալ մեծ մասամբ հրոյ ճարակ եղաւ. Խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար զինուորական իշխանութեանց միջամտութիւնն հարկաւոր եղաւ.

—Պ. Սթամպուլով ձերբակալել տուեր է Պ. Ռատոսլաւովի քաղաքական բարեկամներէն մին և գլխաւորն՝ զՊ. Սթոյանովիչ, «ազատական Նախարարներն սպաննել տալու նպատակաւ դաւ մը նիւթելուն համար». Սոֆիայի նախկին քաղաքապետ Պ. Սլաւեքով եւս ձերբակալեցաւ. Պուլկարիոյ հակառակ կուսակցութեան այս ներքին պառակտմունք խորին վիշտ կը պատճառեն Պուլկարիոյ դատը պաշտպանող եւրոպական լրագրաց.

—Յունիսի 29րդ օրը, Ս. Պետրոսի և Ս. Պօղոսի տօնին օրը, բովանդակ Աւստրիոյ մէջ բստ սովորութեան իբրեւ մեծ տօն պահուեցաւ, ամեն գործառնութեանց դադարմամբ, և հետեւեալ օրը Ֆրանձ Եօզէֆ Կայսրն Իշլ գնաց.

—Ֆրանսայի արտաքին գործոց պաշտօնատան արձանագրութեանց տնօրէն Պ. Պապ վերջերս Չէթինեէ գացած էր՝ Չեռնակօրայի պետական թղթոց՝ մէջ խուզարկութիւններ ընելու. Յետոյ Պելկրատ գնաց նոյն դիտաւորութեամբ, և կը ծանուցուի թէ ապա Մակեդոնիա պիտի երթայ, թէեւ զայս ծանուցանող եւրոպեան լրագիրք զարմանք կը յայտնեն թէ Մակեդոնիոյ օսմ. գաւառին մէջ ի՛նչ տեսակ արձանագրութիւնք կրնան գրաւել ֆրանսացի գիտնական քաղաքագէտին ուշադրութեան ներքեւ. Բայց Թայմզին Վիեննայի թղթակիցը կը կասկածի թէ Պ. Պապ աւելի քաղաքական քան գրական պաշտօն մ'ունի.

—Ի Փարիզ Քոմէտի Ֆրանսէզի մեծ Թատրոնին գրքենից մասնախումբն, ընդ նախագահութեամբ Պ. Քլարթիի, միաձայնութեամբ ընդունեց Պ. Հանրի տը Պոռնիէի մէկ կրօնական-քաղաքական թատերախաղն, Արեւելից մեծ կրօնի մը հիմնադրին անուամբ յորջորջեալ. Թատերախաղին ընթերցումը մեծ տպաւորութիւն ըրեր է մասնախմբին վրայ, և գործը նշանաւոր յաջողութիւն մը պիտի ունենայ եկող Թատերական առաջիկայ եղանակին մէջ. Պ. Մունէ-Սիւլլի պիտի կատարէ եղեր յիշեալ կրօնական հիմնադրին դերը.

(*) Պիզմարք Իշխան եւս ռուսերէն գիտէ, եւ Վիլհէլմ Բ. եւ Իշխան-Նախարարները շատ անգամ ռուսերէն կը խօսակցին. Վիլհէլմ Բ., իւր գերդաստանի ուրիշ անդամոց պէս, գերմաներէնի չափ քաջավարժ է Ֆրանսերէն, անգլիերէն եւ իտալերէն խօսակցութեան.

—)(56)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՎԱՐԺԱՊԵՏԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

Բայց խօսեցաւ Անդրանիկ աղան, հակառակելով մատանին ետ առնլու. «յոյս չունէ՞ր օր մը շահելու այդ հարիւր ոսկիներն, որպէս զի կարենար հատուցանել իւր պարտքն առանց մատանին վաճառելու. լա՛ւ էր, լա՛ւ էր որ այժմէն վերջանար ամեն բան որպէս զի վաղը եթէ հարկադրուէր վերստին ի վաճառ հանելու զայն, նոր յուզում մը չը պատճառէր իւր աղջկան զայն խնդրելով իրմէ վերըստին.» ընդդիմացաւ Գարեգին. համրելով վարժապետին քսան ոսկիները, զորս օր մը յետոյ պահանջել չէր բնաւ մտածեր, իւր մատները դողդոջեցին բարիքի մը գիտակցութեան բուռն ոգեւորութեան տակ, եւ չզգացնելու համար ծերունւոյն այն ընկճիչ ու երկար վայրկեանն յորում դրամը կը յանձնէր անոր, անտարբեր երեւոյթ մը կեղծելով կը խօսէր անոր, հազար հարցումներ կ'ընէր Աստղիկի տկարութեան վրայ, եւ վարժապետը կը պատասխանէր թէ «շատ կը նեղուէր կոր իւր հալէն» եւ թէ լուր ձգած էր առաւօտուն Տօքթէօռ Սեպուհին որ երթայ քննել իւր աղջիկը: Գարեգին փափկօրէն ու զգուշութեամբ տեղեկութիւններ առաւ Աստղիկի այդ հալին վրայ. չարաչուք մտածութիւններ պաշարեցին նոյն հետայն իւր միտքն, եւ զգածեալ՝ ոչ մի սովորական բառ կրցաւ ուղղել վարժապետին խաղաղեցնելու համար այն վըրդովում յոր մատնուած կը թուէր խօսելով իւր աղջկան հիւանդագին վիճակին վրայ:

Ու պահ մը յետոյ կը մեկնէր ծերունին իւր ծոցն ունենալով փայլուն մատանին, փայլուն ոսկիներուն քով, եւ սիրտը ծանրացեալ երախտեաց տակ, ինչպէս իւր քամակը՝ փոխ ընդունած գումարին ներքեւ:

Կը նայէր Գարեգին իւր ժամացոյցին մերթ ընդ մերթ, անհամբեր մեկնելու, մինչ կարծես այդ օր այլ եւս չէր դառնար անիծեալ սլաքը:

Զգուշացած էր վարժապետին հարցնելու ամեն տեղեկութիւն անոր հալին վրայ, վախցած էր որ մահացու ախտանիշ մը լսէ անոր մէջ . . . բայց հիմա որ մեկնած էր նա, հիմա եւս աւելի խռովայոյզ կը տանջուէր կասկածելով այդ հալին վրայ: Աստղիկի հայրն ըսած էր միայն թէ «իսկիւտարի օդը զարկաւ», բայց ինչո՛ւ աւելի հարցափորձած չէր զինքը, ի՛նչ անմտութիւն էր ըրած. կը կասկածէր. վայրկեան մը առաջ կ'ուզէր ըլլալ Տօքթէօռ Սեպուհի քով որ իւր բարեկամն էր, որպէս զի ստուգէ անոր հիւանդութիւնը:

Եւ նոյն օր Գարեգինի ընկերը նշմարելով անոր անձկալից երեւոյթն, հարցուց քանիցս. «ի՞նչ ունիս, խորունկ կը մտածես կոր, ու՞ր պիտի երթաս, շատ ժամացոյց կը նայիս կոր:»

Գարեգին չը պատասխանեց, պատասխան տալու ձեւեր առաւ միայն. յայտնապէս վրդովման մը մատնուած էր, փորձեց զբաղիլ իւր չարաչուք մտածութիւնները վանելու համար մաքէն. առաւ գրիչն իբր թէ հաշիւ մ'ընելու համար, բայց անգիտակցաբար «հազալ» գրած էր իւր ձեռաց տակ գտնուող ծծուն թղթին վրայ յամրաբար: Սթափեցաւ յանկարծ. անընթեռնլի ըրաւ սեւցուց «հազալ»ը եւ գրիչն ուժգին գրասեղանին վրայ դնելով ոտքի ելաւ. եւ մեկնելու պատրաստուիլ ու մեկնիլ՝ ակնթարթի գործ եղաւ:

Ընկերը շուարեալ կը մնար, սովորականէն ժամ ու կէս յառաջ մեկնած էր Գարեգին:

ԽԲ

—Բայց, Անդրանիկ աղա, աղայ մի՛ ըլլաք. հայր էք դուք, վիշտերու դէմ դիմադրելու քաջութիւն պէտք է ունենաք. ես չըսի ձեզի թէ հիւանդութիւնը շատ ծանր է. դարմանի կարօտ է ըսի. վտանգաւոր գտայ հազը, բայց բժշկութեան մէջ բացարձակ ճշդութիւն չկայ, կարելի է որ քննութեանս մէջ սխալած ըլլամ. բժշկաց խորհրդակցութիւն մը հարկաւոր է. ես այնպէս նշմարեցի թէ կուրծքի փոքրիկ տկարութիւն մ'ունի ձեր աղջիկը, բայց . . .

—Զիս սփոփելու համար այդպէս կ'ըսէք, Տօքթօր. քիչ առաջ թոքախտի խօսքեր կ'ընէիք, բայց հիմա երբ կը տեսնէք թէ յուզուած եմ, խօսքերնիդ մեղմացնել կ'ուզէք, Տօքթօր. թոքա՛խտ, աղջիկս թոքախտ ունի, կը գոչէր ծերունին լալահառաչ ինկած աթոռի մը վրայ եւ ծնգերուն զարնելով իւր ձեռքերը որոց մէջ բռնած էր արտասուաթաթաւ թաշկինակն.—աղջիկս թոքախտ ունի՛, թոքա՛խտ . . . վա՜հ, վա՜հ, վա՜հ . . .

Տօքթէօռ Սեպուհ գացած էր առաւօտուն քննել Աստղիկն ուշադիր եւ գրել դեղագիր մը. ի զուր մայրն հարցուցած էր իրեն թէ ի՞նչպէս էր գտած անոր վիճակը, Տօքթէօռը չէր յայտնած իւր գտած հիւանդութիւնը. գիտէր մայրերուն դիւրազգածութիւնն. ուստի «աղէկ նայիլ» պատուիրած էր անոր, ինչպէս քանի մը առողջապահիկ միջոցներ, եւ մեկնելով յանձնարարած էր կրկին եւ կրկին որ երեկոյին Անդրանիկ աղան դայ զինքը տեսնելու:

Ու ծերունի վարժապետն ուրախ իւր գրպանին մէջ հնչող ոսկիներով, մտած էր տուն եւ բժշկին յանձնարարութիւնը լսելով իւր կնոջմէն՝ փութացած էր դիմել անոր բնակարանը. բայց այցելութեան համար դուրս ելած ըլլալով տօքթէօռ Սեպուհ, ամբողջ ժամեր հարկադրուեր էր անհամբեր սպասել առանձին սենեկի մը մէջ, քանիցս փորձելով իւր քսան ոսկիներն համրել, բայց վախնալով որ մէկէն վրայ կը հանէին ու կը ծիծաղէին իւր վրայ, բաւականացած էր միայն քսակը դուրս հանելու եւ զայն շօշափելու հրճուանօք:

Բայց շուտ փոխուած էր հրճուանքը տխրութեան. տօքթէօռ Սեպուհ եկած էր յանկարծ եւ իւր սենեակն առաջնորդելով զինքը, նախ զգուշալից ու մեղմ բառերով հասկցուցած էր իւր աղջկան ծանր վիճակն եւ տակաւ խօսակցութեան տեւողութեան մէջ ընտելացնելով զինք անոր հիւանդութեան ծանրութեան, յայտարարած էր թէ «թոքախտի սկզբնաւորութեան մը ախտանիշերը» գտած էր, մինչ իրապէս այդ թոքախտն յառաջացած ըլլալուն հաստատապէս համոզուած էր. եւ վարժապետն որ գերմարդկային ճիգեր ըրած էր անտարբեր երեւոյթ մը կեղծելու որպէս զի ամեն բան յայտնէ իրեն տօքթօրն առանց ծածկելու, ոչ եւս կրնալով ինքզինք զսպել երբ լսած էր «թոքախտի սկզբնաւորութիւն»ը, ինկած էր խելակորոյս աթոռակի մը վրայ, գոչելով եղկելի ձայնիւ մը. «Թոքա՛խտ ունի աղջիկս, թոքա՛խտ . . .» հիմա Տօքթէօռ Սեպուհ մեղմացնել կը ջանար իւր բառը. բայց վարժապետը գիտէր, թոքախտը կուրծքի թեթեւ հիւանդութեան մը կը փոխուէր անոր բերնին մէջ միայն եւ ո՛չ իւր աղջկան կրծոց տակ. ու կ'ըսէր խելայեղ:

—Կը կասկածի՛, կը կասկածի՛. գիտեմ, խեղճ Սուրբիկս ալ ինծի հետ կը կասկածէր. բայց ամեն անգամ որ կասկածը կը պատէր զիս, հեռի՛, հեռի՛, կ'ըսէի ինքնիրենս, այդպիսի մտածումներ, հեռի՛. ինքզինքս խաբել կ'ուզէի, չը հաւատալ կ'ուզէի. բայց, տօքթէօռ, գոչեց յանկարծ իւր յուզմէն խռոված ձայնով մը և ոգեւորեալ, տօքթէօռ, չէ՛, նորէն չեմ հաւատար, սխա՛լ քններ ես, նորէն, նորէն պիտի քննես, եւ հետդ ալ ուրիշ բժիշկ պիտի առնես. քսա՛ն եւ երեքտարեկան աղջիկս, այդ հասակի՛ն մէջ, չէ, տօքթէօռ, չէ, սխա՛լ նայեր ես. բայց ըսէ՛, ըսէ՛, տօքթէօռ, այնպէս չէ՞, սխա՛լ նայեր ես . . . ա՛յնպէս չէ՞, տօքթէօռ . . .

Խե՜ղճ ծերունի:

Կ'արտասուէր հեկեկանօք, յուսահատ բառեր, հառաչներ կ'արձակէր, կը շարժէր իւր գլուխը կարծես ի բաց վանելու համար անտի մահաստուեր մտածութիւնները, ձեռքերն իրարու կը զարնէր, ճակտին կը կրթնցնէր զայնս: Ո՜հ, կը հաւատար ներքնապէս հէգ բարի հայրն որ թոքախտ ունէր Աստղիկ, բայց իւր սրտին անդիմադրելի պահանջքն էր իմանալ տօքթէօռէն գէթ վայրկենի մը համար թէ սխալած էր իւր քննութեան մէջ, փոյթ չէ, վայրկեան մը միայն, բայց կ'ուզէր, կը պահանջէր որ տօքթէօռն ընծայէր իրեն, այդ երանաւէտ վայրկեանը . . .

Ի՛նչ անմեկնելի երեւոյթներ ունի հոգին:

Բժիշկը կը փորձէր քանի մը բառ թոթովել. իրօք շուարած էր ծերունւոյն այս տարապայման վրդովման հանդէպ զոր ընաւ չէր կրցած գուշակել այն երեւոյթէն որով իրեն ունկնդրել թուած էր ի սկզբան.

ՏԻԳՐԱՆ ԿԱՄՍԱՐԱԿԱՆ
(Շուշանիկէ)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախորդ թիւով մը ծանուցինք թէ կրօնական ժողովը որոշած է շրջաբերականներ ուղղելով բոլոր գաւառաց և մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց ծանուցանել Երուսաղէմայ Պատրիարքական ընտրութեան հաստատումը և Գեր. Սիմէոն եպիսկոպոսի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական տեղապահ անուանուիլն, որպէսզի յիշատակութիւնք ըստ այնմ կատարուին պատարագի մէջ։

Սոյն շրջաբերականք՝ թէև պատրաստ, սակայն կրօնական ժողովոյ երէկի արտասովոր նստին մէջ տրուած մէկ որոշման համաձայն, Պատրիարքական Գեր. Տեղապահ Սրբազանի պաշտօնը վաւերացնող Պույրուլթուին ի Պատրիարքարան հասնելէն յետոյ միայն պիտի առաքուին։

Կրօնական ժողովը իւր երէկի նստին մէջ զբաղեցաւ նաև Շահպազեան Յակոբ վարդապետի ծանուցեալ խնդրովը և որոշեց յառաջիկայ նստին հրաւիրել յիշեալ վարդապետը։

Ուսումնական Խորհրդոյ երէկի նստին ներկայացան Ազգ. Մատենադարանի նորակազմ յանձնաժողովոյ անդամք ոմանք և կարծեաց փոխանակութենէ մը յետոյ յայտարարեցին թէ իրենց կատարելիք աշխատութիւններու գծոյ ծրագիր մը պիտի ներկայացնեն։

Ազգ. Ժողովոյ Նորակառոյց ժողովարանի կահաւորման մասին Մայր-Դիւանի և Տնտես. Խորհրդոյ միջև տեղի ունեցած խորհրդակցութեան մը համաձայն, կահաւորման յանձնաժողովը ինիստ հրաւիրեալ է յառաջիկայ երկուշաբթի առաւօտ, ժամ 3½ին յԱզգային Պատրիարքարան։

ՀԱՆԴԷՍ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՐՈՅԵՆՑ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱՏՈՒԵԼԻԻ

Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ կատարուեցաւ երէկ, անշուք այլ խորհրդաւոր հանդիսիւ, հանգուցեալ Տերոյենց Պատուելիի յուղարկաւորութեան հանդէսը։ Եկեղեցւոյն բոլոր մասերը կը վառէին։ Մեծ մարդոց դագաղին առջեւ քրիստոնէութիւն եւ եկեղեցի աւելի վսեմ եւ աճաւոր են դոգցես։ Ս. Խաչ վեհափառ էր։

Արարողութեանց կը մասնակցէին Ամեն. Խրիմեան Հայրիկ եւ Գեր. Նար-Պէյ Սրբազան, եւ բազմաթիւ քահանայք ու դպիրք։ Այլ եկեղեցին դատարկ էր գրեթէ, եւ շատ քիչեր եկած էին իրենց յարգանաց հուսկ յետին հաւաստիքը տալու մեծ ծերունւոյն, որ, ըստ Տէմիրճիպաշեանի, «մեր դարուն չափ ծեր՝ դարէն առաջ հրաժեշտ կուտար։» Կը նշմարուէին միայն՝ եկեղեցականներէն՝ Եղիշէ վարդ. Այվազեան, Վահան վարդ. Յակոբեան, Իգնատիոս վարդ. Շիշեճեան և Տ. Յովհաննէս քահն. Հինքերպէյէնտեան, իսկ աշխարհականներէն՝ դրագէտ եւ ուսուցիչ Խ. Միսաքեան, Մ. Մեղպուրեան, Թ. Թիւլեան, աչազուրկ Թ. Կէօզիւրեան, Ե. Տէմիրճիպաշեան, Մ. Կիւրճեան, Ռ. Փափազեան, Թ. Էտիլեան, Կ. Աղաբեկեան եւ ուրիշ քանի մը ուսուցիչք։

Դամբանականը խօսեցաւ Ամեն. Հայրիկ. իր յառաջաբանն արդէն իսկ հերիք կրնար համարուիլ. «Իր յիշողութիւնը բոլոր ոյժերու զանգուած մ'էր. և ես տկար յիշողութեամբ իր դագաղին առջեւ կը կանգնիմ յիշատակելու իր կենաց պատմութիւնը։» Եւ ապա բողոքոյ ուժգին ձայնիւ ըսաւ. Ո՞ւր են մեր լրագրաց ներկայացուցիչք, ո՞ւր են քահանայք, անո՛նք որ գիր և գրիչ կը սիրեն. ո՞ւր են վարդապետք. Ռաֆֆիի մահուան առթիւ Կովկասի հայերն զկովկաս դղրդեցին, հեռագիր, ուղերձ, նամակ, պսակ ամեն կողմէ կարկտի պէս թափեցան։ Ո՞ւր են մերոնք . . . . մեր տաղանդները պատուել չգիտենք։» Եւ ապա նիւթն սկսելով՝ Պրուսայէն բերաւ զնա մինչ 19 ամեայ պատանի էր նորահաս. յիշեցուց թէ ի՛նչպէս յաջողած էր ուսանիլ 6—7 օտար լեզուներ, եւ մեր հին լեզուն, զոր թերեւս Հայր Արսէնի չափ գիտէր։ «Կրթութիւն և կրօնք հաւասարապէս կը բռնէր պատուելին ի ձեռին, ուստի և նոր մարքեր իր դէմ բաղխեցան, բայց ինք կը մնար միշտ իբրեւ ժայռ՝ ընդ որ կը կոտրտին ալիք։»

Դագաղը ժամ 8½ին եկեղեցիէն դուրս հանուեցաւ, և իր տան առջեւէն՝ ուր Պատուելին իր վերջին տարիներն անցուց և ուր այսօր կը թողու իր թանգարանն ու ձեռագրերը, տասն ստուար հատոր Եկեղեցական պատմութեան՝ գրուած մինչեւ ԺԲրդ դար, ուղեւորեցաւ ի գերեզմանոց։ Թէև պատուական հօգիներու բազմութիւն մը ուղեկից էր Պատուելիին, բայց ամենուն ալ զգացումն էր թէ անշուք կը տարուէր մեծ ծերունին. հազարք պէտք էին։ Հինքերպէյէնտեան Արժ. Տէր Յովհաննէս և Միսաքեան յուղարկաւորաց վերջի ծայրը կը յօրինէին. Գարաֆզպանեան պատուելին, ծռած, գոգցուն, հուսկ յետոյ.—պատուական ծերեր որ զծերունին կը տանէին ի հանգիստն յաւիտենից։

Գերեզմանատան մէջ երբ դագաղն հանգստեան քարին վրայ դրուեցաւ, Գեր. Նար-Պէյ Սրբազան դամբանականն սկսաւ։ Նոյն դառնաշունչ բողոքն այն անշքութեան մասին՝ որով Տերոյենց իր վերջին տունը կը տարուէր։ Ապա յուղարկաւորք անցան թմբենեաց տակ, դագաղն իջուցին փոսը, քահանան իւր վերջին նուագն ու աղօթքը մրմնջեց և լռութիւն . . . .

Փոսին վերեւ խօսք առաւ նոյն պահուն Եղիա էֆէնտի Տէմիրճիպաշեան, ու խօսեցաւ ծերունւոյն վրայ այն փափուկ ու միանգամայն հզօր ոճով որ յատուկ է իրեն։ Հնութեան և նորութեան բաղդատութիւնն ըրաւ, դէմ առ դէմ դրաւ Հայրիկի եկեղեցին ու Տերոյենցի եկեղեցին և պարզեց Պատուելիին դաւանութիւնը։ Ընցաւ ապա հանգուցելոյն գրաւոր ծառայութեանց յիշատակութեան, անոր կարողութեանց։ «Անոր գործն անօգուտ եղած չէ։ Արժանացաւ Վաքբռօյի հանրածանօթ ժամանակակից անձանց Բառարանին մէջ անցնելու և պատիւ բերաւ Հայոց Ազգին։ Թերեւս նոր սերունդն ապերախտ գտնուեցաւ իրեն դէմ, որպէս ապերախտ կը գտնուի այլ ծերունւոյ մը դէմ, որ մոռցած են գրեթէ անունն ալ, ա՛ն անձն որ երիտասարդի արիւնով կը վառի՝ իր ալեաց ներքեւ, այն անուն որ պատկառանօք կ'արտասանուի յեւրոպա Հայոց Ակադեմիան համարուած այն յոգնարդիւն վենետիկոյ վանքին մէջ։»

Ի վերջոյ խօսք առաւ Զաքրեան էֆէնտի եւ յիշելով հանգուցելոյն մեծութիւնն, զգալի ըրաւ տուաւ հանդիսին անշքութիւնն, եւ Տերոյենցի մեծութիւնը դրաւ իր ժամանակին ապերախտութեանը մէջ, իր ժամանակին՝ որում շատ բան տուաւ եւ ոչ ինչ ընդունեցաւ։

Վաղը, կիրակէ, Ամեն. Խրիմեան Սրբազան պիտի պատարագէ ի Ս. Լուսա որիչ եկեղեցին Գուզկունճուգի, Գեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց ի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին Բանկալթիի գերեզմանատան, եւ Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան՝ ի Ս. Յարութիւն եկեղեցին Գում-գաբուի դրսի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային Պատրիարքարանի

Վերջին օրերս տպագրութեամբ ի լոյս ընծայեցաւ Հայաստանեայց Առաքելական Ուղղափառ Ս. Եկեղեցւոյ Ս. Պատարագի Խորհրդատետրի յունական թարգմանութիւնն՝ հանդերձ մի յառաջաբանով ի ձեռն յունագէտ և հայագէտ Մեծ. Տիմիթրաքի էֆէնտի Զոլաքիտէսի։

Ազգային Պատրիարքարանս պաշտօնապէս կը յայտարարէ թէ Խորհրդատետրի թարգմանութիւնը միայն ներկայացեալ է Ազգ. Կրօնական Ժողովոյ և Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք միմիայն նոյն թարգմանութիւնը վաւերացուցած է իբրեւ հարազատ, որպէս կ'երեւի Ն. Սրբազնութեան 1888 մարտ 22 և 727 համար պաշտօնագրէն ուղղեալ առ նոյն թարգմանիչ։

Յառաջաբանը բնաւ երբէք ներկայացեալ չէ Ազգ. Պատրիարքարանիս։

Պատրիարքական Փոխանորդ
ԳԷՈՐԳ Վ. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

25 Յունիս 1888
Ի Պատրիարքարան Հայոց
Կ. Պոլիս

Ինչպէս երէկ ծանուցուեցաւ յատուկ Յայտարարութեամբ, Սամաթիոյ Ս. Սահակեան Սանուց ընկերութեան հաստատման 20րդ չրջանին առթիւ դաշտային հանդէս մը պիտի կատարուի վաղը, կիրակէ, ի Պարտիզի Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցի։

Սոյն հանդէս որ մեծ ոգեւորութեամբ կը տօնուի ամեն տարի, այս տարի եւս առաւել շքեղ ընծայելու համար կանխահոգ միջոցներ ձեռք առնուած են կարգադիր Մասնախմբին եռանդուն անդամոց կողմէ։ Հիւանդանոցի հանդիսակից պարտէզն որ մանաւանդ այս տարի անտառանման երեւոյթ մ'առած է իւր հովանուտ ծառաստանով, ամեն հանգստութիւն պիտի կարենայ ընծայել երկսեռ հանդիսականաց։ Նուագածուաց խումբ մը ազգային և եւրոպական ընտիր եղանակներ պիտի նուագէ հանդիսին մինչեւ վերջը. ժամ 5 ին սեղան պիտի տրուի, յետ որոյ պարեր պիտի կատարուին։

Սեղանի տոմսակաց գինն է մէկ արծաթ մէճիտ եւ պարտիզին մուտքը երկու դահեկան։

Սահակեան Սանուց ընկերութեան բազմաթիւ համակրողք եւ բարեկամք անշուշտ պիտի փութան ներկայ գտնուիլ վաղուեան հանդիսին։

ԺԲ. ՏԱՐԵԴԱՐՁ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆԻ

Հայկական Կրթարանի հաստատութեան ԺԲ. տարեդարձի հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ յուլիս 3, կիրակի օր, ի վերին Վոսփոր։

Կարգադիր մասնախումբ մը, կազմեալ նախկին սանէրէ, պիտի կատարէ ամեն պատրաստութիւն և լրագրաց միջոցաւ պիտի ծանուցանէ ի մօտոյ։

Երթեւեկի և ճաշի տոմսակի գինն է մէկ մէճիտ. միայն երթեւեկի հէս մէճիտ։

21 յունիս 1888 ԿԱՐԳ. ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲ

1882

ԽՕՍՆԱԿի այս աւուր Թիւը կը պարունակէ.

1. — Ճաշու Աւետարան ըստ Յովհաննու։ 2. — Տօն Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Սրբոյ Էջմիածնի եւ Հայ Աշուղներ։ 3. — Աւագ խորան կամ սեղան։ 4. — Ա. Դար Քրիստոնէութեան, վարչութիւն եկեղեցւոյ։ 5. — Շարաթական տօնք։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնն Համիտիէ մզկիթին մէջ տեղի ունեցաւ երէկ. Վեհ. Սուլթանը բաց կառքով մզկիթ գնաց և անդ միջօրէի աղօթքը կատարելէ յետոյ մզկիթի պատուհանէն դիտեց Սէլամլըքի ներկայ գտնուող հեծեալ և հետեւակ զօրաց հանդիսաւոր անցքը։ Ն. Կ. Վեհափառութիւն յետոյ երկձի կառք մը բազմեցաւ զոր Իւր ձեռօք կը վարէր և կայս. պալատ վերադարձաւ։

Վեհ. Սուլթանի մասնաւոր արկեղ պաշտօնատան մէջ կը գտնուէին Ֆրանսական դեսպան Մօնդէպէլլօ կոմսն ու կոմսուհին, Իտալական դեսպան Պառօն Պլան, Ամերիկեան դեսպանատան գործակատար Պ. Բինթալթըն Քինկ ու թարգմանը Պ. Կարճիոլօ, Րէժիի տնօրէն Պ. Օպուանօ, Պ. Օպարէ, Պառօն տը Հիրշի իրաւարարք Պ. Պ. Ժաքոպս ու Պրինչ, Սերպիական դեսպանատան գործակատարը, Խիվայի Խանին հօրեղբօրորդին և այլ օտարազգի երեւելիք։ Վեհ. Սուլթանը նշմարելով սոցա ներկայութիւնը սենեկապետ Էմին պէյը ղրկեց որ յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեց զնոսա։

* *

Երէկ Սէլամլըքին ներկայ գտնուեցան 40ի չափ Տաղիստանցի իսլամներ, որք Մեքքէ երթալու համար մայրաքաղաքս եկած են և Համիտիէ մզկիթին մէջ կատարեցին իրենց միջօրէի աղօթքը։ Վեհ. Սուլթանը նշմարելով նոցա ներկայութիւնը 150 ոսկի շնորհեց։ Կայս. այս պարգևն Տաղիստանցիներուն բաշխեց ներքինապետ Շէքէրֆէտտին աղա։

ԻՇԽԱՆ ՐԱՏՕԼԻՆ

Գերմանական արտասովոր դեսպան իշխան Րատոլէն ու իւր հետեւորդք երէկ առաւօտ ժամը 3½ին Եըլտըզ Սուի պալատէն յատուկ շոգեմակոյկներով Տոլմա Պաղչէ եկան եւ անտի պալատական կառքերով Եըլտըզի պալատն ուղեւորեցան։ Գերմանացի հիւրերը Ճէպը Հիւմայունի պաշտօնատան յատկապէս պատրաստուած մէկ սենեակը նստելով Սէլամլըքի արարողութիւնը դիտեցին։ Վեհ. Սուլթանը նշմարելով Րատոլէն իշխանի ներկայութիւնը Թիկնապահ Ֆէրիդ Բիզա փաշան ղրկեց որ յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեց թէ՛ իշխանն և թէ նորա հետեւորդները։

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ Րատոլէն իշխան պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։

Սոյն ունկնդրութենէն յետոյ Վեհ. Սուլթանին հրաւիրանօք, իշխանն ու իւր հետեւորդք, առաջնորդութեամբ Թիկնապահ Ահմէտ փաշայի և այլ պալատական պաշտօնէից, Եըլտըզի դարաստանը շրջագայեցան և պատուասիրուեցան զովարար ըմպելիներով։

Իրիկուան դէմ Րատոլէն իշխան իւր հետեւորդաց հետ Եըլտըզ Սուի պալատը վերադարձաւ։

Կ'ըսուի թէ գերմանական արտասովոր դեսպանն այս երեքշաբթի օր պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս։

* *

Ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ երէկ գիշեր Պէօյիւքտէրէի ամարանոցին մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Րատոլէն իշխանին։ Սեղանին ներկայ էին նաև Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն, Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարն, օսմանեան այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարք, գերմանական դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք և բոլոր դեսպանք։

ՕՍՄ. ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ուսանիկ մի քանի տեղեկութիւններ այն խորհրդակցութեանց վրայ որք կատարուեցան Վսեմ. Տատեան Յարութիւն էֆէնտիի նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովոյ առաջին նստին մէջ։

Վսեմ. Նախագահն ատեանը բանալով համառօտիւ յիշեց իմաստն այն պաշտօնագրոց որք պահուած կան Խարիճիյէի դիւանատանց մէջ և որք կը վերաբերին Թուրքիոյ օտար նամականանց, բացատրեց թէ անհրաժեշտ հարկ կայ անմիջական բարենորոգումներ ի գործ դնել այն պատահականութեան համար յորում օտար նամականունք փակուին, և հետեւաբար օսմ. թղթատարական վարչութիւնն օժտել պահանջուած բարեկարգութեամբք որպէս զի օտար նամականանց ընծայած ամեն առաւելութիւններն ու դիւրութիւններ ըը տրուին հասարակութեան, բարեկարգութիւնք որոց գործադրութիւնը ցարդ դժուարին նկատուած էր, ըստ որում օտար թղթատարութիւնք կը գրաւեն մեծաւ մասամբ այն հասոյթներն որք տէրութեան բաժինն են։ Ներկայացեալ պաշտօնագրոց մի քանիին ընթերցմամբ յանձնաժողովը վերահասու եղաւ որ Թուրքիոյ մէջ նամականուններ ունենալու համար օտար Տէրութեանց յառաջ բերած պատճառաբանութիւնք յուրջ հիման մը վրայ հաստատուած չեն բնաւ։ Անցեալոյն մէջ այս մասին կայս. կառավարութեան ցուցած թոյլտուութիւնն ըստ բաւականին կը բացատրուէր երբեմն — երբ մէկ դար յառաջ — սա տեսութեամբ թէ թղթատարական կազմակերպեալ վարչութիւն մը չկար ի Թուրքիա։

Այսու հանդերձ, խնդիրն յանձնաժողովոյ խորունկ ուսումնասիրութեան առարկայ ընել տալու համար, Տատեան էֆէնտի առաջարկեց որ Քօսդանդին Քարաթէօտորի էֆէնտի հաճի յանձն առնուլ տեղեկագրոյ մը պատրաստութիւնն յորում մանրամասնաբար յիշատակուած լինին փոխանակուած բոլոր պաշտօնագիրք, որպէս զի յառաջիկայ նստին մէջ մի առ մի ուսումնասիրուին թէր ու դէմ առարկութիւններն։ Այս առաջարկ ընդունուելով միաձայնութեամբ, սոյն կարեւոր աշխատութիւնն յանձնուեցաւ Քարաթէօտորի էֆէնտիի։

Թղթատարական վերատեսուչ Վսեմ. Հասան Ալի էֆէնտի այս առթիւ ժողովին ծանոյց այն զանազան միջոցներն որք ձեռք առնուած են արդէն գըլխաւորաբար Սելանիկի ճիւղին մէջ, սերպիական սահմանագլխոյն վրայ, ուր օսմանեան թղթատարութիւնը գոհացուցիչ վարչութիւն մը ունի, ինչպէս հաստատած են Սելանիկի եւ այլ տեղեաց բնակիչք որք տակաւ առ տակաւ կը հեռանան օտար նամականուններէն, օսմ. թղթատարութեան դիմելու համար։

Կէչէր էֆէնտիի կողմէ եղած գըկուցման մը վրայ, որով կը յայտնէր թէ թղթատարական օտար վարչութեան մը հետ պայմանագիր մը կնքուած կայ այս վերջնոյս նամականան փակման համար, հեռագրական և թղթատարական վարչութեան ընդհ. քարտուղար Մելքոն էֆէնտի պատասխանեց թէ իրեն անծանօթ են այն պատճառներ որք արգելք եղած են այդ պայմանագրոյ գործադրման եւ խնդրեց Վսեմ. Նախագահէն հարկ եղած դիմումն ընել առ որ անկ է որպէս զի այս մասին բացատրութիւնք տրուին Քարաթէօտորի էֆէնտիի տեղեկագրոյն մէջ։

Նստին սկիզբէն մինչեւ վերջն, որ մեծաւ մասամբ նուիրուեցաւ Տատեան էֆէնտիի տուած բացատրութեանց, յանձնաժողովոյ անդամք սքանչացմամբ մտիկ ըրին Ն. Վսեմութեան պերճաբան լեզուաւ տուած պատմական մեկին ծանօթութիւններն ի մասին այն զանազան երեւոյթներուն զորս օտար թղթատարութեանց խնդիրն առած է մէկ դարէ հետէ։

Ժողովականք ցրուեցան սա համոզմամբ թէ իրենց Վսեմ. Նախագահն յինքն կ'ամփոփէր այն հազուագիւտ ձիրքեր որք յատակութիւն մը կուտան վճռաբանութեանց, անհերքելի առարկութեամբք կը զօրացնեն զայնս և արդարադատ լուծման մը կը յանգեցնեն։

Յանձնաժողովոյ երկրորդ նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երեքշաբթի։ (Մոնիթէօր)

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆՆ

Ֆրանսական դեսպան Մօնդէպէլլօ կոմսն յառաջիկայ երկուշաբթի օր պատիւ պիտի ունենայ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։

ԱՍԻԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Այն եւրոպացի դրամատերք, որք Ասիական երկաթուղեաց շինութիւնն ստանձնել առաջարկած էին, երկրաչափ մը ղրկած էին ի Կ. Պոլիս որպէս զի մինչեւ Էնկիւրի տանող ճամբաները քննէ։ Յիշեալ երկրաչափը Պ. Լըվէլ, Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն հինգ օրուան համար արտօնութիւն ստացած է որպէս զի ժամանակաւ Պ. Բրէսէլի կողմէ շինուած քարտէսներն ու յատակաձեւերը նախապէս քննէ առանց Էնկիւրիի կողմերն երթալու։ Պ. Լըվէլ եթէ իւր կատարած այդ քննութիւններէն բաւական տեղեկութիւն չ'առնու, այն ատեն միայն Էնկիւրի պիտի ուղեւորի։

Նախընթաց օր Պ. Օպարէ և Պ. Լըվէլ Նաֆիյէի պաշտօնատան մէջ տեսակցութիւն մ'ունեցան հանրօգուտ շինութեան նախարար Վսեմ. Զիհնի փաշայի հետ։ Այս տեսակցութեան ներկայ գտնուեցաւ նաև Պ. Կալան։

ՄԱՆՐ ԴՐԱՄ

Յայտնի է թէ կայս. կառավարութիւնն որոշած էր 500,000 ոսկինոց մէճիտիյէ մանր դրամի վերածել և արքունի Փողերանոցին մէջ կը գործադրուէր սոյն որոշում։ Ցարդ կոխուած հինգ, երկու և մէկ ղրուշնոց ու քառ փարանոց մանր արծաթ դրամներու քանակութիւնը 60,000 ոսկւոյ կը հասնի։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Սերպիոյ Թագաւորը Թաքօվօ պատուանշանին երկրորդ աստիճանը նուիրեր է Արտաքին Գործոց նախարարութեան Թուրքերէնի ընդհ. քարտուղար Միւնիր պէյի։

ՈՃԻՐ ՄԸ Ի ՌՈՏՈՍԴՈ

Այս առաւօտ Ռոտոսդոյէն մայրաքաղաքս հասնող ուղեւորը կը պատմեն քստմնելի ոճիր մը որ գործուեր է քաղաքին մէկ ժամ հեռաւորութեամբ ագարակի մը մէջ։ Ռոտոսդոյի ծանօթ ազգայիններէն Յովհաննէս էֆ. Ճամճեան ոստիկանի մը ուղեկցութեամբ իւր ագարակը կերթայ և գիշերն անդ կանցունէ, խուցի մը մէջ՝ որուն դրան առջեւ կը ննջէ ոստիկանն առ ի հըսկողութիւն։ Գիշերայն, անծանօթ չարագործ մը կամ չարագործներ, խուցին պատուհանէն ներս մտնելով ըէվոլվըրի երեք հարուածով կը վիրաւորեն Յովհաննէս էֆէնտին և կը փախչին։ Վիրաւորեալին վիճակը ծանր է. ոճրագործութեան շարժառիթն յայտնի չէ, վասն զի չարագործք ոչինչ կողոպտած են եղեր։ Տեղական ոստիկանութիւնը չարագործաց հետքը գտած չէ տակաւին։

ՕՍՄ. ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌ

Երէկ տեղի ունեցաւ օսմանեան փաստաբանաց կաճառի տարեկան նիստն ի ներկայութեան վաճառնի չափ անդամոց եւ հետեւեալ ընտրութիւնք կատարուեցան.

Յ. Ռոսոլամօ		Նախագահ
Րէֆիք պէյ Մանեասիզատէ		Փոխ-նախագահ
Յովհաննէս պէյ Ալեքսանեան		Անդամ
Միլթիատի էֆ. Քոսմոփօլիդոս		»
Յովսէփ	»	Երկանեան	»
Գէորգ	»	Մարտիրոսեան	»

ՎԱՌՆԱՅԻ ՑՈՅՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

Պէլանիէ լրագրոյն մէջ կը կարդանք հետեւեալը.

Մեր Վառնայի թղթակիցը կը ծանուցանէր վերջերս թէ Ֆէրտինանտ իշխանն այդ քաղաքէն անցնելու պահուն իւր անձնական գանձէն դրամական պարգեւներ ըրած էր այլ և այլ հասարակութեանց կրթական հաստատութիւններուն և 800 ֆրանք եւս նուիրած էր յունական վարժարանաց։ Սոյն տեղեկութեան վրայ այժմ կ'իմանանք յաւելլու թէ իշխանական նուէրն յոյն հասարակութեան կողմէ մերժուած է սա պատճառաւ. իշխանին արքունեաց քարտուղարն, որ պուլկար մ'է, դրամական նուէրին կցուած նամակն ինք գրած լինելով յունաց համար անարգական հասցէ մը դրած էր վրան «Կէէ-ց — Կ-ն-ց-ն-ն-ց» հասարակութիւն» բառերով Ասոր վրայ, մեր ազգակիցք հարկադրուեցան թէ՛ նամակը և թէ՛ 800 ֆրանքն իշխանին դարձունել։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ ՄԸ

Մէկ քանի շաբաթ առաջ օսմ. ոստիկանութիւնն հեռագրաւ տեղեկութիւն ստացած էր թէ երկու քաղաքական բաղդախնդիրներ Պուքրէշէն ճամբայ ելած են Կ. Պոլիս գալու համար։ Այդ հեռագիրն ստանալէն ի վեր մայրաքաղաքիս ամեն կողմէ աչալուրջ խուզարկութիւններ կը կատարէր երկու կասկածելի անձանց ձերբակալման համար։ Հինգշաբթի օրը վերջապէս գտաւ զանոնք եւ ձերբակալելով Ղալաթա-Սէրայ փոխադրեց։ Ասոնք երկու եղբայրներ են որք իրենց բնակութիւնն հաստատած էին ի Բեյօղլու, Ասմալը Մէճիտ փողոց։ Ձերբակալման երեկոյին ոստիկանական խուզարկութիւն մը կատարուեցաւ անոնց բնակարանին մէջ ուր գտնուեցան երբեք սնտուկ լրագրերով և նամակներ և 42 հատ աշխարհագրական քարտէսք. իսկ հագուստ կամ ճերմակեղէն չկար բնաւ։

Երկու եղբարք այսօր պահուն Ղալաթա Սէրայի բանտը կը գտնուին ուր խիստ հարցաքննութեան ենթարկուած են։

Եէնիչէհիրի օսմ. ընդհ. հիւպատոս Իրֆան պէյ՝ որ վերջերս Լոնտոնի օսմ. դեսպանատան առաջին քարտուղար անուանուած էր՝ երէկ մայրաքաղաքս եկաւ ուստից իւր նոր պաշտօնատեղին պիտի երթայ։

—Կ'ըսուի թէ Սարըեարի, Պէօյիւքտէրէի և Վերին Վոսփորի միւս գիւղերու ժողովուրդք Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ուղղեալ աղերսագրեր կը պատրաստեն խնդրելու համար որ Շիրքէթի վարչութիւնն իջեցնէ այդ գիւղերու շոգենաւուց երթեւեկութեան տոմսակաց գինը։

—Կրէտէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն յունիս 20 թուականաւ.

Ընդհ. Ժողովոյ նստաշրջանը փակուեցաւ երէկ և երեսփոխանք իրենց քաղաքները վերադարձան։ Կայս. կառավարութիւնը վաւերացուցած է արդէն կղզւոյ վարչական ժողովոյ կազմութիւնն, որ կատարուած է ընտրական նոր օրինաց համաձայն, և յոյս կայ որ ժողովոյ միւս օրինական ծրագիրներն ալ վաւերացուին։ Կղզւոյ կառավարութեան և «Պանք տը Քոնսդանդինոբլ» դրամատան միջև կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է 60,000 ոսկւոյ փոխառութեան համար որ կրնքեալ կրնայ նկատուիլ։ Ըստ տեղական լրագրաց, Կրէտէի մէջ երկրագործական պանքայի մը հաստատման ծրագիրը գործադրուելու յոյս չկայ։

—Առեւտրական առաջին դատարանն իրաւաբանական սկզբունք մը հաստատեց որ վաճառականութեան համար մեծ կարեւորութիւն ունի։ Անգլիացիներու և օսմանեան հպատակներու միջև ծագած դատի մը մէջ չորեքշաբթի օրն որոշեց թէ, երբ փոխանագրոյ մը պայմանաժամը լրացած է և թերհաշիւներ միայն տրուած են պայմանաժամէն ետքը, սոյն փոխանակագրոյ տէրը քանի մը տարի ետքը երրորդներու վրայ կրնայ դարձունել զայն մնացեալ գումարին փոխարէն, և թէ այս պարագային մէջ ալ, փոխանակագիրն իւր ամէն առանձնաշնորհումները կը պահէ, և հետեւապէս պարտականը չկրնար այդ երրորդներուն դէմ առարկութիւններ ընել զորս կրնար ընել փոխանակագիրը ցուցնողին դէմ։

—Փիլիպէի իտալական հիւպատոսարանն որ ցարդ Կ. Պոլսոյ ընդհ. հիւպատոսարանին իրաւասութեան ներքեւ կը գտնուէր, այժմ դեր-հիւպատոսարանաց կարգը դասուած է եւ Սոֆիայի իտալական գործակալութենէն կախեալ ունի յետ այսորիկ։ Ինչպէս արդէն ծանուցուեցաւ, Փիլիպէի դեր-հիւպատոս անուանուած է Պ. Սքօնիկլիա, դեր-հիւպատոս Կ. Պոլսոյ։ Այս անուանումը գօհութիւն պատճառած է պուլկար իշխանապետութեան որ իտալական կառավարութեան սոյն տնօրինութիւնը կը նկատէ իբր նշան մը թէ Պուլկարիոյ մէջ հաստատեալ կացութիւնը մեծ Տէրութեանց կողմէ պաշտօնապէս ճանչցուելու վրայ է։

—Եղեռնադատ ատեանը նախընթաց օր Հաճի Ալի և Եուսուֆ անուն երկու չարագործներ դատեց որոց մին ի բացակայութեան։ Այս երկու չարագործք ի Թօփխանէ տուն մը կողոպտած եւ Իսմայիլ անուն պահապան մը սպաննած էին։ Հաճի Ալի տասն հինգ տարուան շղթայակապ աշխատութեան, իսկ Եուսուֆ, որ փախած է, ի բացակայութեան դատապարտուեցաւ տասնհինգ տարուան շղթայակապ աշխատութեան, քաղաքական իրաւունքներէ զրկման եւ իւր ստացուածոց գրաւման։

—Երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին Սելանիկի նախորդ Տէֆթէրտար Րաղըպ պէյ՝ որ Սուրիոյ տէֆթէրտար անուանուած է, Սելանիկէն և Յունաստանի ծովային նախորդ նախարար Պ. Ռոմաս Նոտոմա՝ Պիրէոնէն։

ՊԵՏՐՈՍ ԷՖԷՆՏԻ ՊԱՊԱՅԵԱՆ

Պոլսոյ առաջին կարգի փաստաբաններէն ՊԵՏՐՈՍ ԷՖԷՆՏԻ ՊԱՊԱԵԱՆ իւր գրասենեակն ի Ղալաթիա, Կամուրջի գլուխը Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Առեւտր. Սենեկին հանդէպ Թիւ 5 սենեակը փոխադրած լինելով կը ծանուցանէ իւր տեղական եւ գաւառական յաճախորդաց թէ յետ այսորիկ յանձնարարութիւնք եւ թղթակցութիւնք պէտք է այս նոր հասցէին ուղղուին։

Յիշեալ էֆէնտին՝ արդէն Պոլսոյ մէջ և մանաւանդ գաւառներէն յանձնարարուած գործոյը յաջողութենէն քաջալերեալ՝ գաւառական յանձնարարութեանց նոր դիւրութիւն մը ընծայելու նպատակաւ, իւր դատավարական ծրագրին մէջ յաւելցուցած է նաեւ սա կէտը թէ, նիւթական քանակութիւնը կարեւոր գումարի մը հասնող, իրողութիւնը բացայայտեալ և փաստաբանական իրաւունքն ապահովեալ լինելու պայմանաւ գաւառներէն իրեն յանձնարարուած դատերու (էօնիւ-ֆ և Ըէ-ֆ-ը) պաշտօնական ծախքերն իսկ վճարել յանձն կ'առնու։

1907 1—8

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Ղալաթիա, 25 յունիս

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. Ի)	Սերի	16 19
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	16 19
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	16 20
Բարձրագոյն գին	»	16 20
Նուազագոյն »	»	16 18
Կէս օրին	»	16 18

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	37 25
Այս առաւօտ	37 25
Կէս օր	37 25

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՕՐՍԱ

Լոնտոն, 6 յուլիս ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսօլիտէ		(գ. կ.)	99 ⅝
Օսմ. »	Սերի Դ.	բացուեցաւ	15
» »	»	գոցուեցաւ	15
» »	» Ա.	....	25
» »	» Բ.	....	15 ⅛
» »	» Գ.	....	14 ¾
Օսմ. 1871		....	84 ¾
փոխառութիւն 1877		....	96 ½
Պանք Օթօման		....	11 ⅛
Իուսական փոխառ. 1873		....	97 ¾
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)		....	83 ¼
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)		....	101 ⅝
Տայրա Սանիէ		....	78 ¼
Դօմանիալ (փոխառ. Րօչիլտ)		....	100 ½
Հանդպարական պարտամուղթ 4 %		....	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		....	25 450

Վիէննա, 6 Յուլիս ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125 45
Օսմանեան երկաթուղի	20 60

Բարիզ, 6 Յուլիս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Րանթ 4 ½ %		....	106 65
» » 3 %		.... գ. կ.	83 32 ½
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սերի Դ.		բացուեցաւ	15 17 ½
» » »		գոցուեցաւ	15 15
» » » Բ.		....	
» » » Գ.		....	15
Օսմանեան երկաթուղի		....	
» Րէժիի բաժնեթուղթք		....	495

Գանք Օթօման .... Գ. Կ.	530	62 1/2
Գրէտի Լիոնէ	580	
» Ֆօնսիէ .... Գ. Կ.	1347	50
Բաժնետոմս Լիոնի	1255	
Սուէզի Ջրանցք .... Գ. Կ.	2127	50
Ռուսական 5 % 1877 ի .... » »	100	1/2
Իտալական Ռանթ	97	20
Սպանիական (արտաքին) .... Գ. Կ.	73	1/2
Եգիպտական միացեալ	420	
Բրիօրիթէ Թիւրք	414	37 1/2
5 % Հէլլէնական .... Գ. Կ.	375	
Չէք Լոնտրայի վրայ	25	27

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

(Թղթակցութիւն Արեւելքի)

ԱՆՑԵԱԼՆ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅՆ

ԵՐԵՒԱՆ, 27 մայիս

Տեղական հայ և ռուս բոլոր լրագիրները ամենամեղմ կերպով հաղորդեցին այն լուրը, որ «ամենայն հայոց «Վեհ. Մակար կաթողիկոսը խնդրել է «Կովկասեան կուսակալ Դոնդուկով-«Կորսակովին, որ թոյլ տան իրեն Սո-«ղանլուխի անտառից ձրի փայտ կտ-«րել տալ Էջմիածնայ մի քանի շինու-«թիւնները վերանորոգելու համար, «իսկ Դոնդուկովը այդ խնդիրը թողել «է առանց հետեւանքի»։

Կէս դար առաջ հանգուցեալ երջանկայիշատակ Ներսէս Ե. կաթողիկոսը ձեռնարկել էր Էջմիածնայ հսկայ լճի շինութեանը առանց մէկ կոպէկ ունենալու, որի արդիւնքը եղաւ՝ Ներսէսեան և Գէորգեան անտառները և ահագին քանակութիւնն անջրդի հողերի ոռոգելը, որի արդիւնքը Էջմիածնի եկամուտների մէջ առաջին տեղն է բռնում։ Այդ ժամանակ Կովկասի կուսակալը հանգուցեալ Վարանցովն էր և իւր կնոջ հետ ճանապարհորդելով եկել էր Վեհափառին տեսութեան։ Կուսակալը և իւր կինը տեսնելով Ներսէս կաթողիկոսի սկսած հսկայ լճի փորձը և նորա դատարկ գրպանը՝ դրամական օգնութիւն էին առաջարկել, իսկ հանգուցեալը մատնացոյց անելով հինգ միլիոն ազգի վերայ՝ քաղաքավարի կերպով մերժել էր օտարի օգնութիւնը։ «Ինչո՞ւ էք ինձ աղքատ կարծում, կուսակալ տէր, հինգ միլիոն ազգ ունիմ, որոց երախտագիտութեան վրայ վստահ եմ, եթէ պահանջելու լինիմ իւրաքանչիւրից հինգ կոպէկ (տասն փարա) ահագին մեծ սար կը գոյանայ»։ Վարանցովը լռել էր....

Երբ Վրաստանում և ամբողջ Կովկասում չկար և ոչ մէկ հայոց ուսումնարան, դարձեալ կէս դար առաջ հանգուցեալ կաթողիկոսը առաջին ուսումնարանը շինեց Թիֆլիզում, որ այժմ կոչվում է «Թիֆլիզու Հայոց Թեմական Ներսէսեան դպրոց» վեց դասարաններով և երեքնախակրթարաններով։ Եթէ Վրաստանի հայերը սովորեցին ազգային լեզուն, գիրն ու դպրութիւնը, քշեցին իրենց ընտանիքների միջից վրաց բարբառը, դորա համար պարտական ենք Ներսէս կաթողիկոսի հիմնած ուսումնարանին։

Այդ ուսումնարանն իւր ժամանակին նշանաւոր շինութիւններից մէկն էր և ահագին ծախք էր պահանջում, որին իսկապէս չէր կարող բաւականութիւն տալ նորա աղքատիկ գրպանն։ Իբրեւ դժուարին գործ՝ շատերն առաջարկում էին հիմնադրին սահմանափակել սկսածն, իսկ շատերն հարցում էին հանգուցեալից՝ թէ «ի՞նչ միջոցների յուսով է սկսում այդ ահագին գործն»։ Այդ օրինակ բոլոր առաջարկութիւններին հանգուցեալը պատասխանում էր իւր քաղցր ժպիտովը։ Բայց առաջին քարողից յետոյ մէկն առաջարկեց իւր ձրի աշխատութիւնն, հիւսնն՝ իւր ուրագն ու ռանդէն, երկաթածախն՝ իւր երկաթը, ներկարարն՝ իւր ներկը, վաճառականը բացեց նորա դէմ իւր դրամարկղն և կարճ ժամանակից յետոյ ոչ թէ միայն շէնքը վերջացաւ, այլ ընդ միշտ ապագան էլ նիւթականապէս ապահովվեց այդ օգտաւէտ հիմնարկութեան, որի վերայ այժմ 60—70 հազար րուբլի ծախք է լինում տարեկան։ Յիշենք նորա մարգարէական խօսքը. «Դպրոցի մէկ պատն ես կը կանգնեցնեմ, իսկ միւսներն ինքնիրեն կը կանգնի»։

Ամէն ոք իրեն պարտք էր համարում մի բանով օգտակար լինել Ներսէս կաթողիկոսին.—իւրաքանչիւր մշակ, իւրաքանչիւր արհեստաւոր փառք էր համարում և երջանկութիւն էր զգում եթէ նորա հսկողութեան տակ թէկուզ և ձրի աշխատած էր լինում։ Այդ ի՞նչ երախտագիտութիւն էր, այդ ի՞նչ ոգեւորութիւն էր, այդ ի՞նչ եռանդ էր որ տիրում էր այն ժամանակուայ ոգէտ և անզգայ հայի սրտին։ Այս բոլորի պատասխանը թող լինի Երջանկայիշատակ Ներսէս կաթողիկոսի անունը։

Մատթէոս կաթողիկոսի շրջանը շատ կարճ եղաւ։

Գէորգ կաթողիկոսը բազմեց Հայրապետական Գահի վերայ, և առանց երկմտելու ձեռնարկեց Ճեմարանի ահռելի շինութեանն առանց մէկ կոպէկ ունենալու և գլուխ բերեց. ո՞ւմ փողովը.—ազգին։ Այրվեց այդ շինութիւնն և ինչպէս ականատես յիշում եմ այն օրն, որ Վեհափառը խելագարի նման իրեն նետում էր կրակի բոցերի մէջ և եթէ Անդրէաս եպիսկոպոսը չլինէր՝ կրակի բոցերի մէջ կ՚այրուէր նաև Գէորգ կաթողիկոսը։ Կարճ ժամանակից յետոյ նոյն շինութիւնն աւելի գեղեցիկ կերպով վերանորոգուեց. ո՞ւմ փողովը.—դարձեալ ազգին։

Կարճ ժամանակից յետոյ նոյնպիսի մէկ շինութիւն շինուեց Նշխարանի համար 40000 րուբլի ծախսելով, ո՞ւմ փողովը.—դարձեալ ազգի։ Մէկ կողմ թողնենք տպարանի, ձուլարանի, թանգարանի և ուրիշ գործերի մասին, որոց մի առ մի թուելը շատ երկար կը լինի։ Եւ թէպէտ Վեհափառին շրջապատող մէկ քանի հոգեւորականների պատճառաւ վերջին հիւանդ օրերում վայր ընկաւ նորա անունը, դարձեալ ազգը երախտապարտ էր զգում իրեն նախկին եռանդուն և ազգասէր Հայրապետին՝ յիշելով նորա առողջութեան ժամանակ կատարած առաքինի և օգտակար գործերը։

Վերջապէս հայրապետական գահը գրաւեց Մակար կաթողիկոսը։ Ժամանակի պահանջի համաձայն ամէն մարդ կամենում է մի անուն թողնել աշխարհիս երեսին, բարի է գործում թէ չար, պատիւ է բերում թէ անպատուութիւն, տեսակների մէջ զանազանութիւն չդնելով։ Մակար կաթողիկոսն էլ կամենում է Էջմիածնական շինութիւններն վերանորոգել։ Բայց ինչո՞ւ է Մակար կաթողիկոսն օրթոտոքս ռուսին օգնութեան դիմում։ Էջմիածնայ շինութիւնների համար հազիւ 2000 փայտ գործածուի (եթէ չը կլանեն մեր ծախսարար հոգեւորականները) որ ամենապատկառելի թիւն է. հաշուելով մէկ փայտը 7 րուբլի՝ բոլորը կ՚արժենայ 14000 րուբլի, միւս ծախքերն ալ հաշուած 40000 րուբլի և ահա հասարակ 54000 րուբլու կարեւորութիւն է ներկայանում մեզ համայն հայութեան որբանը նորոգելու։

Կառավարութեան համար մեծ զոհաբերութիւն չէր 2000 փայտ նուիրել կաթողիկոսին, բայց սորանով յայտնի հայատեաց Դոնդուկովը կամեցաւ ասել Մակարին թէ՝ Դու որ միշտ սովոր ես ինձ ստորեւ ձեւանալ և երկրպագել ինչպէս քուրմի՝ չհամարձակուես քո խնդիրներովդ ձանձրացնել տիրոջդ։ Խնդրել փայտ և մերժուի՜լ. ո՜հ, որպիսի ապտակ էր այդ, և Մակարը ի՞նչպէս պիտի տանի այդ անպատուութիւնը եթէ փոքր ինչ պատուասիրութիւն ունենայ։

Անցեա՜լ, անցեա՜լ, փառաւո՜ր անցեալ.

Ներկա՜յ, ներկա՜յ, ողբալի՜ ներկայ։

Ո՞վ պատրաստեց այդ դրութիւնն, ո՞վ խնդրեց այդ ապտակն.—պատասխանում եմ՝ Մակար կաթողիկոս և քսու արարածներն՝ որոնք առանց ըստրկանալու երջանկութիւն չունին այս աշխարհում։ Դոնտուկովի այս վերջին խալֆայական ապտակաւոր դասը թող լաւ ուսումնասիրեն մեր այն փառասէր ու չաղախնդիր հոգեւորականներն, որոնք կարծում են թէ բռնութեամբ կարելի է վայելել այս աշխարհն և ծառայեցնել իրենց քմահաճութեանն։ Այո՛, Լինկթիմուրները, Շապուհները, Դոնդուկովները միշտ պարտք են համարել մեր Վասակներին, Մերուժաններին, Զանգակներին պատուոյ դասեր տալ, իսկ վերջիններն ինչպէս ծոյլ և բթամիտ աշակերտներ, շատ շուտ են մոռանում օտարի տուած այդ բարոյական դասերը։

Եթէ կարեւորութիւն կար Էջմիածնում վերանորոգութիւններ անելու, ինչո՞ւ Մակար կաթողիկոս չդիմեց ազգին։ Այն ազգն՝ որ չխնայեց փող լճի համար, Գէորգեան Ճեմարանի համար, Ներսէսեան դպրոցի համար, Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի համար, սովեալ եղբայրների համար, հրդեհուած Չէյթունի համար, Միացեալ ընկերութեան համար և վերջապէս ազգին ամէն մի պէտքերի համար՝ այդ ազգը կը խնայէ՞ր փող իւր մայր որբանի վերաշինութեան համար։

Ինչո՞ւ է աքսորուած Խորէն Վ. Ստեփանէն, որ ամենակարճ ժամանակում իւր ազդու քարոզներով ամենաանզգայ և ոգէտ վաչխառուների գրպաններից տասնեակ հազարներով փող էր դուրս կորզում և վանքի գանձարանը լցնում։

Որքան հայ ազգին ատելի լինին բռնի կերպով կաթողիկոսացած Մակարն և իւր ստոր արարածները, սակայն պէտք է գիտնալ որ Հայրապետական Գահն և Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորչի հիմնած տաճարն ոչ մէկ մահկանացուի անհատական սեփհականութիւնը չէ, այլ ընդհանուր ազգինն է և այդ ազգը պարտաւոր է ամէն բան զոհել և այդ միակ յենարան Էջմիածինը փայլուն դրութեան մէջ պահել, որի պահպանութիւնն և մեզ աւանդելը շատ թանգ է նստել մեր նախորդներին։

Գիշերուայ խաւարին, որ մեռելաքուն է մարդուս համար, յաջորդում է առաւօտեան լոյսն որ վերածնութիւն է մարդուս համար, ուստի պէտք է պատրաստ լինել որ նախորդ օրուայ սխալը նորից չկրկնել։

Թ. ԱՆՏԻՐԵԱՆ

ԱՅԼԱՁԵՒՈՒՄՆ

(ՏՐ. ՓՈՐՏԻՒԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵՆԷՆ)

Ընկերական վիճակի զանազան ժամանակամիջոցներու մէջ հին և նոր ժողովուրդք ի գործ կը դնէն իրենց մարմնոյն վերայ կարգ մը հատումներ (mutilation), որք յաճախ կ՚ազդեն մտաւորական կենաց ինչպէս ի ստորեւ պիտի տեսնենք։ Ընկերութեանց նախնական ժամանակամիջոցին մէջ այս հատումները տեղի չեն ունենար. զարգացեալ ժամանակամիջոցի ատեն իրենց բարձրագոյն աստիճանին կը հասնին։ Մտաւորական ժամանակամիջոցին մէջ տակաւ կ՚սկսին չքանալ։ Ժողովրդոց իւրեանց վերայ ի գործ դրած հատումներ յառաջ կը բերեն զանազան հիւանդութիւններ և քիչ գործարաններ կան որ ենթակայ չլինին փափաքելի և հետաքրքրական այլանդակման (déformation)։

Հարկ է նախ յիշել ամբողջական այլանդակութիւն, որ պատմութեամբ այլաձեւումն որ խիստ հին է, վասն զի կար յԵգիպտոս ի ժԲ. հարստութեան։ Երջանկութեան լրումն, Եգիպտոսի մէջ, գէր ըլլալն էր, և ինչպէս կը ցուցանէ Մարիէտ Պէյ, ծայրայեղ գիրութեամբ կը նշանակէին չիբուաց վերայ վախճանելոյն փարթամութիւնն և նորա վայելած երջանկութիւն երկրի վրայ։ Սէքքարայի մի փոքր արձանը՝ զոր ի յայտ բերաւ Մարիէտ-Պէյ, կը ներկայացունէր գիրուկ մարդ մը։ Այսօր իսկ դեռ գիրութիւնը պատուաւոր է յոյժ, և Արեւելից բանակին բժիշկը Տր. Ֆրանք իւր տեղեկագրոյն մէջ կը պատմէ թէ Ռոզէդի կանանց երազած փառքն գիրութիւնն է և ըստ իրենց նկատմամբ թէ «գեղեցիկ է իբրեւ զլուսին»։ Գալով այս այլաձեւութեան ծագման, հաւանական է որ հարաւային հիւսիսէն մտաւ յԵգիպտոս։ Թունիսի Գ.ի բարձր պաշտօնատարի մը գերեզմանն՝ որ գտնուեցաւ ի Թեբէ՝ զարդարեալ է այն հարթ-քանդակով որ կը ներկայացունէ Թունիսի նուաճած բոլոր ազգաց չարքն։ Այս չարքի անձանց մէջէն կը տեսնուի Պունթ թագուհին, և այս դշխոյն յոյժ գիրուկ է. իւր անարդիլ և ճարպի ծալքերով ծանրացեալ որոնք անչափ գիրութեամբ յափրացեալ մարմնի մի կը կրեն որ Սէքքարայի արձանին գիրութիւնը ցոյց կու տան։ Արդ այս գործողութիւնը կը գտնուի դեռ Պունթ թագուհւոյն վաղեմի թագաւորութեան մէջ Զանզիպարի սահմանագլխոց վրայ։ Հոն դեռ այսօր կանանց գիրութիւն՝ որ նախատակ ունի նոցա քայլերու գիրութիւնն արգելուլ՝ տեղի կ՚ունենայ մեծաքանակ կաթի եւ անշարժութեան բաղադրեալ սովորութեամբ։ Սպէք նաւապետը ներկայանալով Ռէնիմանէկից թագուհւոյն որ կը պարծէր իւր գիրութեան վրայ՝ պատիւ ունեցաւ զայն չափելու. արդ ահաւասիկ անոր չափը. բազկին ծիրն, 57 հարիւրամետր, դնդղուցին (ըւլգէք) ծիրն, 50 հարիւրամետր, հասակին ծիրն, 1 մ. 52։ Արուեստական հիւանդութիւն մ՚է այս արդարեւ, ինչպէս տեսանարդեք կը կատարեն նոյն գործողութիւնը զոհելի անասնոց վերայ, և կենդանիք գիրութեան հիւանդութեամբ իսկ թէեւ առողջ են մարթուած պահուին, սակայն պիտի մեռնէին եթէ ընդ երկար պահուէին։

Ոչ սակաւ երկրաց մէջ մարթի առարկայ է այլաձեւման կամ կտման (tatouage) գունաւորիչ նիւթոյ միջոցաւ, կամ հատմանց, որովք մարմնոյն վերայ կ՚ուզեն ունենալ ամեւ սպիներ։ Պոլինեզիացիք, Խաւփիկք և ճարոնեցիք այսօր այնքան տարբեր կտմանց օրինակներ ցոյց կու տան։ Այս գործողութիւնն արդէն ընկերական ստորին վիճակի մը դրոշմն է, շատ յարգի էր առ Պոլինեզիացիս որք կը կոչէին զայն Թա-թու։ Կը գործածուէր նաև հին Եգիպտոսի և Ասորեստանի Հոնաց մէջ։ Մեր ընկերութեանց մէջ իսկ կը գտնուի, մանաւանդ բանտարկելոց և խառնակեաց անձանց մէջ։ Այսօր այդ կտման ենթակայ ժողովուրդք ունին զանազան հիւանդութիւններ, օձացաւ (էրիւզիփէլ), աւշային խողովակներու բորբոքմունք, ժահր հիւանդութեանց, զաղիական ախտ. գինովօրական բժիշկ մը դեռ նոր հրատարակեց այս տեսակ ոչ սակաւ խրոցութիւններ։ Այլ ո՞րքան առաւել պատահարաց նշաւակ կը լինին Պոլինեզիացիք եւ մանաւանդ Մաօրիներն երբ կը կատարեն այնքան կնճռոտ կտումներ։ Մեծագոյն մասն կը մեռնին օձացաւով, ջղաց կարկամութեամբ (tétanos), թունաւորմամբ, ինչպէս հաստատած է Լէսոն. կտման թուականն զարգացուս մ՚է ընտանեաց մէջ։ Խափշիկք եւս անհամբերի ցաւոց կը մատնուին այլ լեզուներով իրենց մարմնոյն վրայ բացած վէրքերու մէջ։

Աւելի ծանրակշիռ պատահարներ կը յաջորդեն ուրիշ այլաձեւման մը, Չինացի կանանց մէկ ոտքին այլաձեւութեան։ Կիները տան մէջ փակելու համար Չինացիք ոչ թէ մարմնոյ գիրութեան դիմած են, այլ ոտքին անդամալուծութեան։ Այս հիւալուծման այլաձեւումն, որ 8—10 դարուց հնութիւն ունի, չնչուեցաւ թաթարներէն որ այսօր կը տիրապետեն ի Բէքին, ուր դեռ կ՚իշխէ միջակ դասուն մէջ, եւ յաճախակի հիւանդութեանց պատճառ կը լինի։ Ահա ինչ բանի մէջ կը կայանայ այս գործողութիւն։ Տեսակ մը մածոյ մէջ կը բանտեն ոտքն կանուխէն, եւ այս կերպով կը խախտեն իւր տեղէն կրունկի ոսկրն որ փոխանակ իւր վերին կողմամբ կոճին (astragale) միանալու, իւր յառաջակողմամբն կը միանայ այդ ոսկրին, ինքն յիւր վերայ դառնալով վերուստ ի վայր, այնպէս որ վերին կողմն յետնագոյն կը լինի, յետնագոյնն ստորին և ստորինն վեր ելնելով յառաջակողմեան կը լինի։ Ոտքին բոլոր թաղանթներն այս կերպով կը ճնշուին. այդ գործարանին սլանաձեւն կանոնաւորապէս տեղի չունենար, իւր անդամալուծութիւնն եւ այլասեռումն կը նուազեցնեն նորա ծաւալն, այլ աւելի ծանր հետեւութիւնք կան, որոնքին, ազդերին, կոնքին ոսկրերն կ՚անդամալուծին, յղացումն դժուարին եւ վտանգաւոր կը լինի, ծնունդ իսկ կը մ՚արանայ։

Բոլոր այլաձեւմանց ամենէն կարեւորն են գանկային այլաձեւմունքն, վասն զի կը հակազդեն ուղեղին վրայ որ ընկերային գործարանն է գերազանցապէս։ Գանկային այլաձեւմանց այս սովորութիւնն յոյժ վաղնջական է, վասն զի Իպպոկրատ Կովկասեան ցեղի մը՝ մեծագլխեանց (Macrocèphales) վերայ խօսելով, կ՚ըսէ. «Ոչ մի ազգ սոցա նման պատշաճեալ գլուխ ունի», այս սովորութիւնն յառաջ կու գայ ազնուականութեան գաղափարէն զոր կը վերագրեն մեծ գլուխներու։ Ահա իրենց սովորութեան նկարագրութիւնն. Երբ տղայն կը ծնի եւ երբ փափուկ մարմնոյն մէջ գլուխն կը պահէ դեռ իւր թուլութիւնն, կը կերպաւորեն զայն ձեռքով, եւ կը բռնադատեն զայն երկարել կոլանդամբ (bandage) եւ յարմար մեքենայիւք որ կը փոփոխեն անոր բոլորշի ձեւն։ Արդ Արեւմտեան կողմը մեծագլխեանց այս այլաձեւումն կը տեսնուի դեռ ի Պերու, ի Հունգարիա, ի Սիլեզիա, ի Պելճիա և մինչեւ ի Ֆրանսա, ի Սէվր և ի Թուլուզ, յարեւելս Կովկասու դեռ կը գտնուի յԱսիա, Մալայիա, ի Մալեզիա, ի Պոլինեզիա, եւ վերջապէս հարաւային Ամերիկայի մէկ մասին մէջ եւ մանաւանդ Տիտիքագայ կոչուած լճին ափանց վերայ։ Նիւթել է ուրեմն նմանութիւն մը տեսնել Տիտիքագայ լճին եզրն բնակող Այմարայներու և դեռ Ֆրանսայի քանի մը մասանց մէջ տեղի ունեցած այլաձեւման մէջ։ Գիտեմք որ կիմվերեանց արշաւանքն բերաւ զայս արեւելքէն, եւ նոյա զօրաւոր ցեղէն մին՝ Վոլքա Թէքթօսամ՝ յետոյ բերին ի Սէվր եւ ի Թուլուզ։ Անուշտ ասոր ծագումն ուղղակի զաղթականութիւն մը, այլ գէթ նմանութիւն մի, նորութիւն մի, որ տարածւեցաւ տակաւ ի ձեռն Պոլինեզիացւոց, Ասիացւոց և Կովկասեանց։ Ի Ֆրանսա գանկի այս այլաձեւումն այնքան հաստատուն էր վերջին տարիներուս մէջ որ Պրոքա այդ այլաձեւմամբ մարդոց Թուլուզական ծագումն ի յայտ բերաւ։ Որովհետեւ դեռ ի գործ կը դրուի այս սովորութիւնն, կրնանք դիմակալ թէ ի՞նչ են իւր հետեւութիւնքն։ Արդ Լիւնէր հաստատած է թէ ի Սէվր յաճախ պատճառ կը լինէր լուսնոտութեան։ Թուլուզի բժիշկներն եւս գիտած են որ յաճախ յիմարութեան կը տանի այդ այլաձեւումն։ Վերջապէս Պրոքա հաստատած է որ այդ ճակատային այլաձեւումն կը նուազեցունէ ուղեղային ծաւալն եւ ծանրութիւնն։

Կայ գանկային ուրիշ այլաձեւում մը, զոր կը գործածեն Նաչօգները գլուխն յետուստ ի վեր տափակցնելով։ Փլորիտայէն ծագելով կը գտնուի նաև ի Մեքսիկա, ի Միսիսիպի, եւ կ՚իջնէ Բանամայի պարանոցը։ Կը տեսնուի նաեւ յԱնդեան. այս այլաձեւումն ուղեղի վերայ ուրիշ ազդեցութիւն ունէր։ Ըսուած է որ Այմարաներուն այլաձեւութիւն յառաջակողմեան մասն տափակցնելով քաջ զինուորներ կ՚ստեղծէր, և Նաչօգներուն այլաձեւումն ալ յետսակողման մասը տափակցնել վ խոհուն մարդիկ կ՚ըստեղծէր։ Այս կարծիքն հիմն չէ, թէեւ Նաչօգներու ի գործ դրած այլաձեւման ուղեղին վրայ յառաջ բերած հետեւութեանց չենք այնքան տեղեակ, սակայն Ռէթզիուս Ալպնի այլաձեւեալ գանկերու վրայ հիւանդութեան մասնաւոր նշաններ տեսաւ. չափահաս մահկանց 24 % ունէին ոսկերաց պատռուածներ և կ՚երևի թէ շատ տղաքներ չէին կրցած ապրիլ ճնշող մեքենային տուած ցաւոց չհանդուրժելով։

Քանի մը ժողովուրդներ ի Բարպատիա և յԱւստրալիա, ի Նեպոլ, ի հիւսիսային Ամերիկա Պեհրինկայի նեղուցին մօտ և նոյն իսկ ի Նուբիա քթին միջնորմին մէջ կ՚անցունեն կամ գաւազանիկ մի, կամ ոսկր, կամ օղակ մի, կամ նոյն իսկ ջերմաչափի խողովակ մի զոր եւրոպեան նաւէ մը յափշտակած են։ Այս գործիքն որ յոյժ փնչեցուցիչ կը կարծուի, Աւստրալիոյ մէջ նմանութեամբ Ջէյմս անունն կը կրէ։

Զեմք զարմանար երբ տեսնենք որ միջակ չափաւորութեամբ գինդեր կը կրեն մեր կանայք իրենց ականջին, և Ամերիկոյ բնակիչք եւ Նուաստաք սմանք եւս արու ժողովրդեան մէջ պահած են այս սովորութիւնն, սակայն կը զարմանամք երբ մի և նոյն զարդն ստորին շրթունքին մէջ անցած տեսնենք։ Ամանեք գայքարմա գրեթէ բոլոր ժողովուրդք այս սովորութիւնն ունին։ Պոտոքիւտոներն այսպէս կոչուած են շրթանց մէջ անցուցած պոտոքին համար, ինչպէս նաեւ Ալիւթիայի եւ Պեհրինկայի նեղուցին զանազան ժողովուրդքն։

ՅԱւստրալիա, ի Բէրու, շատ ցեղեր կը փրցնեն վերին ծամելեաց միջին երկու հատու ատամունքն, այլք սմանք, ի Պանամա, ի Պրեզիլիա սրած այր կը յօրինեն իրենց շնատամունքն, սմանք՝ մանաւանդ Մելանեզիացիք՝ ատամանց առաջաքին մակերեւոյթին վերայ զանազան նկարներ կամ ակոսիկներ կը փորագրեն։ Ի Մակէնզիա Դրբենխատ ծոցին մէջ կը խլեն բոլորովին քանի մ՚ակռայներ։ Եւսգայանի մէջ կը սղոցեն և կը տաշեն։ Դոյլէքներն ծակ մը կը բանան և թանկագին քարեր կ՚ագուցանեն այս ծակերուն մէջ։

Ցեղի մը կալուածքի տարածութիւնն ապագայ օրինակի սովորութեամբ և գեղանի օրիորդի մը խոչակեան է ունենալ երկայն և մէտ ի կախ ստինքներ, ունենալ մանաւանդ երկարաձիգ և մատնաձեւ պտուկներ։ Այսանց տարիներու օգնութեան ապաւենելու, սմանք սէր օրիորդը կը յաջողին իրենց նպատակին մէջ, խուզարկելով պտուկներն մէջ մի միջոցաւ որ կը կոչուի Myrmileo formicarius զոր իւր թաթիկներէն առնեն վերայ կը կախեն. առու ինչ ապա յանկարծ կը խուզարկէ բորբոքելով զայն։

Ի Պոլինեզիա, ի Գալիֆորնիա և ի Պըրակուէյ նորածնութիւն է մի ձեռքին մատներուն ոսկերաց մին ի բաց հանելն ընտանեկան դժբաղդութեան և սգոյ ժամանակ։ Մեռելոյ յիշատակին այսու անցնին կը մնայ, այսպէս կան չափահասներ որ զուրկ են իրենց բոլոր մատանց ոսկերքէն։ Չենք համարձակիր մերձեցնել մի յատուկ բերել մատանց ոսկոր խլելու այս սովորութեան եւ ի նշան սգոյ մեր մօրուքը խուզելու սովորութեան միջեւ։ Գուշինանք եւս մի եւ նոյն սովորութիւնն ունին, բայց իբրեւ պարզ առողջապահական միջոց և հիւանդութեանց արգելիչ. իրենց այս սովորութիւնը ծիծաղելի է այն կանանց սովորութեան չափ որ յԵւրոպա իրենց կուրծքին ուժն կը կտրեն որպէս անասնոյն առողջութիւնն պահպանելու համար, կը ծծեցնէն ծննդական գործողութեանց վերայ եղած այլաձեւումներն, ծանրն համարելով զայն։

ԵՐՈՒԱՆԴ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՄԱԾԱՔԱՐ(*)

Նպատակ ունենալով հասարակութեան ծանօթացնել մի առ մի Թուրքիոյ հանքային հարստութիւնքը, կը փութամ ահա հանել ի հրապարակ մի կարեւոր հանք ես որ իւր ըզգալի կայութեամբ և շահաւոր գործածութեամբ ծանօթ է ամեն ուրեք։

Մածաքարերն (zéolites), ընդհանրապէս, սպիտակ, սպեկանման, գերալոյծ և թեթեւ մարմիններ են։ Փողակի (chalumeau) ազդեցութեան տակ կը պղպջան և թթուներու ներգործմամբ առ հասարակ կը հալին՝ կազմելով մի թափանցիկ մածուած (gelée)։ Խճաթթուալներ (silicates) և կամ խճի միաւորութիւններ որոնց խարիսխն կը կազմեն կալքարինք (alcalis)։ Ջրոտ մարմիններ որք բնութեան մէջ ընդհանրապէս ժայռերու ճեղքերն կը գտնուին փոքր կամ մեծ զանգուածովք։

Տեսակք բազմաթիւ են և կը կազմեն մի առանձին խումբ մարմնոց որք իրենց թէ՛ արտաքին յատկութեամբն և թէ՛ տարրագիտական ու երկրաբանական նկարագրովք խիստ կը նմանին միմեանց։ Այս մարմինք, բիւրեղ կամ անբիւրեղ, կը պատահին հին հրաբխային երկիրներու կամ ընդհանրապէս նշաքար (amygdaloïde) կոչուած խորշաւոր ժայռերու մէջ։

Մածաքարերու միայն վերայ կ՚ուզենք խօսիլ այս անգամ. Ծովափրփուրն (écume de mer), ի մէջ այլոց, նշանաւոր է և յատուկ Թուրքիոյ։ Կարեւոր և ընդարձակ գետիններն կը գտնուին Խուտավէնտիկեար նահանգին Բէօզայիւք գաւառին Էսկի-Շէհէր քաղաքին, 8 ժամ հեռի, հարաւային արեւելեան կողմն, նոյնպէս Էնիփրի նահանգին Մըխալըճ գաւառին շրջակայներն որք այլ եւ այլ կերպիւ բաւական հին ժամանակներէ ի վեր կը շահագործուին առաւել կամ նուազ նպաստաւոր։

Ծովափրփուրն, ըստ երկրաբանութեան, կը պատկանի Երրորդ շրջանին կաւաքարի կազմութեանց, որոց վերի խաւերն հրաքարի հետ խառն իսկ վարի խաւերն զուտ կաւաքարէ բաղկացեալ են։

Կայս. կառավարութիւնն յարդ իւր հոչակեալ շահագործած է այս հանքն, նման Պոլիմար-Տաղի, Արկանայի, Կիւմիւշ Հանէքէօյի կարեւոր հանքաց։

Այս հանքը կը շահագործուի հորերու դրութեամբ։ Հանքագործք, 40-50 մեթր խոր հորեր բանալով կը հասնին իրենց նպատակին եւ հօրիզոնական նրբուղիներու միջոցաւ կը հանեն զայն երկրի երեսն։ Այլ եւ այլ մեծութեամբ կտորներ որոց արժէքն համեմատական է իրենց զանգուածին, հետ կ՚արտադրեն եւ յարգի են առաւել անոնք որք, առ նուազն, 0,05-02 խորանարդ մեթր տարածութիւն ունին։ Այս կտորներն հարկ է լուալ և մի քանի նախնական աշխատութիւններ անհրաժեշտ են լաւ գնով կարենալ ծախելու համար։ Հորերէն ելած ժամանակ այս կտորներն պատուած են կարմիր եւ խիստ հողով մ՚ զոր պէտք է քանդել։ Այս գործողութիւնն կը կատարուի ամառն, բաց օդին մէջ, 5-7 օրն մի անգամ, իսկ ձմեռն, գոց տեղւոյ մէջ, 8-10 օրն մի անգամ գնելով կը չորցնեն եւ յետոյ յղկելու համար մեղրամոմով լաւ մը կը շփեն։ Այս գործողութեանց միջոցին պէտք է ըլլալ թէ հանածոյները կը կորսնցնեն իրենց ծաւալին և կշռոյն կէսն, այսինքն գրեթէ երկու երրորդին չափ։

Հանածոյներն, այսպէս մաքրեալ և չորցած, կը դասակարգեն ըստ իրենց մեծութեան և տեսակին և զատ զատ արկղերու մէջ զետեղելով կը փոխադրեն այլուր ի վաճառ։ Այս արկղերն, այլ և այլ մեծութեամբ, կը պարունակեն առաւել կամ նուազ, ոմանք 30-80 ոմանք 600-1200 կտոր հանածոյ։

Ծովափրփուրն, ըստ կանոնագրոյ հանքաց, բացառիկ հանքոյ կարգն լինելով կը ծախուի միայն թղլատուութեամբն կառավարութեան որ 20 առ հարիւր տուրք մը կ՚ստանայ զուտ արդիւնքէն։ Տարրագէտք ոմանք հաստատած են թէ ծովափրփուրն կը պարունակէ 0,70 աճխաթթուտ Մագնիսայի, 0,25 խճաթթու (silicate) և 0,05 կաւի նշաններ (traces d'argiles)։

Գաղափար մը տալու համար ընթերցողաց յիշեմք թէ այս արկղերէն մին որ կը պարունակէր 50 կտոր, ծախուած է 625 Փր. ի այսինքն 2500 դահեկան։ Ասկից յայտնի կը հետեւի թէ մէն մի կտոր, միջին մեծութեամբ, կը ծախուի 40-50 դահեկան որ բաւական շահաբեր է, զի ծախքն ոչինչ է գրեթէ, հազիւ մէն մի կտորի համար 8-14 դահեկան ծախք կը լինի և շատ անգամ աւելի նուազ։ Վաճառականք, մանաւանդ ռուսք և գերմանք, գնելով այս արկղերն կը փոխադրեն ի Վիեննա և այլուր և կը պատրաստեն ծխամորճոյ յատուկ զարդեր, որպէս ծխափող, ծխաքաշագլուխ (fourneau de pipe) և այլն և կը վաճառեն բարձր գնով։ Աստ, ի Թուրքիա եւս, կան այս ծխազարդերէն որք, ընտիր և ճաշակաւոր, խիստ յարգի են յաչս օտարաց և տեղացւոց, նա մանաւանդ ծխասէր դասուն։

Ահաւասիկ մի կարի շահաբեր հանք որմէ օգտուած են չարունակ օտարք քան մենք։

Մ. Ս. ԵԿԵՆԵԱՆ

Հանքաբան-Երկրաբան

(*) Այս բառն, որպէս նախորդ յօդուածոց մէջ հանքագիտական ինչ ինչ բառերն որք կը պակասէին ի մեզ, յօրինած եմ, ըստ օրինաց լեզուի, իւրաքանչիւր մարմնոյն որպիսիչ յատկութիւններէն առնլով։ Հայագիտաց դատաստանին կը ներկայացնեմ յօրինութիւն։

ՏՕԹԹԼՕՌ ՏԱՏՈՒՐ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ կոկորդի, ականջի, քիթի, բերանի և վիզի ամէն տեսակ հիւանդութեանց, Վ. ԿԱՅՏԷԱՆ փարիզի, Լոնտրայի և Վիեննայի նշանաւոր մասնագէտ դասատուներէ, ՓՈՐՁԱՌՈՒ Եւրոպայի երեւելի հիւանդանոցներու մէջ ունեցած աշխատասիրութեամբ, Պատրաստողութեամբ վերադարձած լինելով, իր բնակութիւնն հաստատած է ի Մեծ փողոց Բերայի, Թիւ 447 տունը, կից Իւթէփճիի Գեօզպանտանէն, ուր ամեն օր կ՚ընդունի իրեն դիմողներն առաւօտեան ժամ 9էն մինչեւ կէսօր և կիրակիներէ զատ ամեն օր ժամ 2է մինչեւ 5 (ը. ե.) Պոլսոյ կողմը, Պաղչէ-Գափու, Հաւլուպճի-Խանը, Թիւթիւնճիլէր դիմաց, Թիւ 8, ուր Չորեքշաբթի օրերը ձրի կը դարմանէ։ 7179

Ա. Զ. Դ.

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԴԱՆՔԱ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ կարող է Երկաթուղեաց յառաջիկայ վիճակահանութեան բաղդատոմսերէն գնել Օսմ. կայս. Դանքայի Ղալաթիոյ գրասենեակաց մէջ, ամեն օր, ժամ 10 էն մինչեւ 3 1/2 (Ը. Ե.)։

1534

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ժ. Տ. Ծանէթթոյի Դրամատունն ի Ղալաթիա, կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ ի վաճառ հանած է Բաւմէնեար Բուլկարիի երկաթուղեաց արժէթղթոց, որոց վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ օգոստոս 1ին (Ն. Տ.) յԱրքունի Փոխարանոցն, ի ներկայութեան կայսերական Գոմիսէրին և Օսմանեան Կայսերական Դանքային պաշտօնէից։

580 Թիւեր պիտի շահին։

ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ 600,000 ֆրանք։

Երկրորդ բաժին 60,000 ֆրանք ևն ևն։

Ամբողջ տոմսին գինն է 5 ղրշ, և քառորդ տոմսին գինն 2 ղրշ։

Շահուց մէկ քառորդին իրաւունք ունեցող 100 տոմսի ի միասին գինն է 100 ղրշ, 25 տոմսին՝ 30 ղրշ, 10 տոմսին՝ 20 ղրշ, 5 տոմսին 10 ղրուշ։

Բաց աստի կարելի է առնուլ բուն արժէթուղթերն, իւր առանց թողլով արժէթղթին արժէքն և մէն մի թուղթն համար 5 ղրուշ վճարելով։

Դրամատունս կը ծանուցանէ նմանապէս թէ կը վաճառէ Բուլկարիի երկաթուղեաց բուն արժէթղթեր և ուրիշ օսմանեան արժէթղթեր Պորսայի գնով, և թէ կը կատարէ Դանքայի ամեն գործառնութիւններ, ինչպէս գնում եւ վաճառում ամեն պետութեանց արժէթղթերու, կտրօններու վճարում, զանազան վիճակահանութեանց շահած տոմսերու վճարում, արժէթղթերու վրայ կանխավճար, արժէթղթոց աւանդ, Լոնտոնի, Բարիզի, Վիէննայի, Պերլինի, Լոյբցիկի, Օտէսայի ևն վրայ չէք ևն ևն։

Դրամատունս կը ծանուցանէ միանգամայն անոնց որք Գերմանական վիճակահանութեանց տոմսեր գնած են իրմէ, թէ յառաջիկայ վիճակահանութեանց տոմսերը պիտի բաշխուին փախաքողաց և գաւառաց յաճախորդներուն։ 2—5

1464 Ժ. Տ. ԾԱՆԷԹԹՈՅ

Ղալաթիա, Գամիսիոն խան, Թիւ 18

Սկիւտար Սէլամսըզ Խըրպաւներուն ետեւը կողմը Լատինացւոց շինած եկեղեցւոյն կից գտնուած արսաները, ամբողջապէս կամ մաս առ մաս աժան գնով կը ծախուին։ Մանրամասն տեղեկութիւն առնլու համար դիմել Պաղչէ Գափուն 12 Թիւ ծխավաճառ Կարապետ աղային։ 1674 25—26

ՏԻԳՐԱՆ Ս. ՇԱԼՃԵԱՆ

ԴԱՍԱՏՈՒ ՀԱՅ. ԵՒ ՖՌԱՆՍ. ԼԵԶՈՒԱՑ

Կը փափաքի այցելութեամբ մասնաւոր դասեր տալ պատուաւոր ընտանեաց մէջ։ ԽՈՍՏ ԴԻՒՐՈՒՍՈՅՑ ՄԼԹՈՍ։ ԳԻՆ ՉԱՓԱՒՈՐ։ Նամակք պէտք է ուղղուին «Փօսթայի» միջոցաւ ի Վլօսփոր. Ենի-Մահալլէ,

Առ Տ. Ս. Շալճեան (դասատու)

1832 8—10

ՍԳՈՏԻ ՄՈՐԻՍ ՉԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Միլան, 26 սեպտեմբեր

Պարոնայք Սգոդ և Պօուն,

Ստորագրեալս կը յայտարարէ թէ քանիցս պատուիրած է Սգոդի օշարակին գործածութիւնն իւր կողջուրիչ դեղ, և հաստատած է թէ շատ աւելի դիւրաւ կը մարսուի քան Մորիւ ձկան պարզ իւղն։

1691 ՏՐ. ՄԱՆԱՍԷ ՕԴԳՕԼԷՆԿԻ

ԺՈՂՈՎՐԴԱՑԻՆ ԱՆԱՍՆԱԲՈՅԺ

Գեղեցիկ հատոր մը 500 երեսով և 130 պատկերներով, որ կը խօսի ձիերու, շուներու եւ ալեւառոց հիւանդութեանց վրայ։

ԳԻՆ 30 ՂՐՈՒՇ

Կը ծախուի ի Դեղագործական մթերանոցն, կեդրոնատեղի անասնաբուժական ատարկային, 35, Ղալաթիոյ մեծ փողոց, Քարաքէօյ։ 1810 4—4

ԻԼԱՆ

ԽԱՋԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Սէրաի Հիւմայուն էրզագ վէ հուպուպաթ անպարլարը իչիւն ալընաճագ միւթէնէվի Մըսըր բիրինճի իլէ գահվէ, սըարմաչէթ մօմը, չաիր վէ եուլաֆ վէ սամանըն միւնագասաըսնա պաշլանաճաղընտան, թալիպ օլանլարըն պէհէր բազար վէ չարշէնպիրհ կիւնլէրի Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

19 Հազիրան 304 1501 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Ինշաաթըը ասկէրիյէ լազըմէսի իչիւն պէհէրի օթուզ էլի քիլօ աղըըլըղընտա պիր տէֆալըգ միւպայեաասընա լիւզում կէօրիւնէն պէչ եիւզ ատէտ լէվհա գուրշուն մէվգըի միւնագասայա վազ օլունմըշըղընտան, թէէմմուզըն իքինճի ճումա իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիյի վէ իրթէսի կիւնիւ եւիզտէ պէշ թէնզիլաթը իճրա վէ գալըպը օլունաճաղընտան, թալիպ օլանլարըն ինշաաթըը ասկէրիյէ տաիրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

23 Հազիրան 1888 1898

Նօ. 31 2—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

531

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԸՆԴ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ — ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,243,127
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 1,932,350

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,421,200
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 946,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած գրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ծխուցի համար մինչև ցարդ տուժած վնասնին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ՚անցնի ։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՅՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ՚ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց ։

ՍԳՈԴԻ ՕՇԱՐԱԿ

(EMULSION SCOTT)

ՄՈՐԻԻ ՁԿԱՆ ՁՈՒՏ ԻՒՂ

[illegible]

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈԴԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք

Կարին չափ ախորժահամ է.

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, Հիբօֆօսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճռզածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն,

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով ։ Գործակատարք են Համմէր և Հիրշէլ, Պոլիս ։ 1691

L'EQUITABLE

ԷՔԻԴԱՊԼԸ, ապահովագրական ընկ. ընդդէմ հրդեհի

Կեդրոնատեղի՝ 5, Կրէդըի փողոց, Բարիզ

Այս ընկերութիւն ընդդէմ հրդեհի կ'ապահովագրէ կարասիներ, անշարժ կալուածներ, ապրանքներ մաքսատան կամ մթերանոցիի մէջ, չհաւէտ պայմաններով ։ Դիմել առ

ՊԵՏՐՈՍ ԱՄՊԱՐՃԵԱՆ
Ընդհանուր գործակալ ընկերութեան

8—26 1830 40, Թաշ խան, Պահչէ-Գաբու, Պոլիս

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Ի ՊԻՒՏԱՓԷՍԹ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՓՈԽԱԴԱՐՁՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արևելից Տնօրէն. Մ. Էօժէն Բաքարօր
» Լիազօր գործակալ և քննիչ. Մ. Նազարէթ Եազըճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալեօզեան և Պալըքճեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տամլամայեան Ատանա. Գ. և Ս. Սեթեան Հալէպ. Բ. Շէրէֆէտտին և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէյիրմէնճեան օղլու Բօնեա, ևն ևն ։

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ ։

Աւելորդ կը համարիմք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զաւակաց տէր անձանց իբր նուիրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զաւակաց ապագան ապահովել. կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր սիրելի կինն և զաւակունքը, աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար. սոյն արգոյ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան չհաւէտ պայմաններուն և վճռականութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պիւտաբէշթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն ։ Ամէն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին ։

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, ([illegible]) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում գոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկայիս 12 միլիոն է ։ 654

ՏՕՔԹՕՐ ԱՅԷՐԻ

ՉԷՐՐԻ ՓԷՔԹՈՐԱԼԸ

Տօքթօր Այէրի Չէրրի փէքթորալը բաղկացնող նիւթերը թէ յԱմերիկա եւ թէ ի Պոլիս հրատարակուած են, ուզողը կրնայ մեր մաղազայէն դեղագիրը ստանալ ։ Բժիշկներն իսկ կը յանձնարարեն այս դեղը հիւանդներու ։ Եզական դեղ ու դարման է հարբուխի, հազի եւ կոկորդի ու կուրծքի հիւանդութեանց ։ Բազումք վտանգաւոր հիւանդութենէ ազատած են սորա միջոցաւ ։ Նոր սկսած թոքախտը կը բուժէ եւ յառաջացեալ թոքախտ ունեցողներու նեղութիւնն ամենայնիւ կը մեղմացնէ ։ Դեղավաճառք կը ծախեն ։ Այէրի Չէրրի Փէքթորալը հարցուելու է ։ Կեդրոնատեղին է Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունն որ ի Ղալաթիա ։

Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ կը ծախուին Ամերիկայէն նոր եկած ոսկեզօծ իրեր որք գրեթէ ոսկւոյ նման տեւողական են ու դիմացկուն, ինչպէս են Թեւնոցի ու կուրծքի կոճակներ, ժամացոյցի շղթայք կանանց եւ արանց համար, պրօշներ, մանեակներ, օղեր և այլն ։ Եկած է նաև Նորեկուկ քարիւղի լամբաներ 60 եւ 80 ճրագի լոյսով ։ Ընտիր կարի մեքենայներ ։ Մեքենայով կարելու յարմար կակուղ մատամփոկներ ։ Նորանոր Ամերիկայի գեղեցիկ ժամացոյցներ, եւ այլ ընտանեկան պիտոյից վերաբերեալ բազմատեսակ վաճառք որք չափաւոր գներով կը ծախուին ։ 581

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Այս ընկերութեան [illegible] կը բանին Լիվըրփուլի և Պոլսոյ մէջ.

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալճէրիան	2500	Ֆավօնեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անաթոլիան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իլլիրիան	5500
Գալապրիան	6000	Իդալիան	5500
Գարթաժիան	6000	Լեպդիան	2200
Գասթիլեան	800	Լիպուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիպիան	800
Տարսոյ	700	Օլիմբոս	700
Էճիբդ	3700	Բերսիան	3800
Ֆավիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալերնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Սայրենեան շոգենաւը, նաւապետ Տէյվիս յուլիս 2ին աստ կ'սպասուի.

Ֆլամինեան շոգենաւը ամսոյս 10ին Լիվըրփուլէն աստ կ'սպասուի ։

Լիպուրեան, շոգենաւը, նաւապետ Էլիս, Օտեսայէն ամսոյս 7ին աստ վերադառնալով ուղղակի Լիվըրփուլ համար պիտի բեռնաւորի ։

[illegible]

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆԹԷՆ Գործակալ
Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա.
Նաւատեարք, Ֆարնօլք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրփուլ

Արտօնատէր Օ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՐԵԱՆ ԱՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ, Եռք, Վէրք, Ուռեցք, Ցաւք, Կապոյտ հազ, Շնչարգելութիւն, Ստամոքսի ցաւ, Պնդութիւն, Անարիւնութիւն բոլորովին կը բուժին ի ձեռն

ROB LECHAUXի ԽՈՏԵՂԷՆ ՀԻՒԹԵՐՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Գրէսոն եւ կարմիր Սալսաբարէլ եւ Բոմատ Անդի Տարգուէօզ Լըշօ

Կեղծիքէն զգուշանալու համար, բոլոր շիշերուն վրայ պահանջել ԽԻՆԻՈՆ ՏԷ ՖԱԲՐԻՔԱՆԻ կապոյտ կնիքը կրող երաշխաւորութեան երիզն և այս ստորագրութիւնը (stamp: Lechaux)

ՁՐԻԱԲԱՐ կը ղրկուի հետաքրքրաշարժ տետրակ մը (35 րդ տպագրութիւն) ՌՈԲ ԼԸՇՕի միջոցաւ արեան վերանորոգման վրայ ։

ՊՈՐՏՕ—Դեղարան ՄԱՐԻՕ ԼԸՇՕ, Սէնդ-Քաթէրին փողոց, 164—ՊՈՐՏՕ ։ Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Տեարք Քիւչիւքեան եղբարք, Բերա և Պոլիս, Քասապեան, 13, Պահչէ-Գաբու. Պ. Կ. Վոնտիճիանօ և ընկ. 14, Սուլթան Համամ փողոց ։ Ի Բերա՝ Քանզըւք եղբարք, Մեծ փողոց, 247. Ն. Թէոտորիտէս, Մեծ փողոց, 214 ։ Էօժէն Տէլլասուտա, Մեծ փողոց, 318 ։ 1697

Յ. ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. ՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԻԱ

Կ'ընդունին ամեն տեսակ արտածութեան եւ ներածութեան ապրանաց յանձնարարութիւններ որք կը գործադրուին չհաւէտ կերպով եւ նպաստաւոր պայմաններով. հասցէ O. Séropian & Cie Marseille. հեռագրոց համար, Séropian Marseille. 1834

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

SOUTH BRITISH AND NATIONAL — ՍԱՈՒԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՆԷՇԸՆԸԼ

Ստորագրեալ դրամագլուխ	4,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի »	500,000	» »
1873էն ի վեր վճրլ. կորուստք	2,500,000	» »

GLASGOW & LONDON — ԿԼԱՍԿՕՒ ԷՆՏ ԼԸՆՏԸՆ

Դրամագլուխ 300,000 Անգլիական ոսկի

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալք ՀՕՅՄ ԸՆ ՆԷՊԱՐՔ եւ ԸՆԿ.

(1880) Պոլիս, Սուլթան Համամ, Սայտէ խան, թիւ 13, 14, 15

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՕՐԷԻՑ

Ժ. ԱԼԷՔԵԱՆ

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Երկու տարիէ ի վեր վաճառատունս փոխադրած եմ նէնի ճամիէն Պահճէ Գաբու ձէլալ պէյ խանի տա՛ թիւ 2 մթերանոցը ։ Սոյն միջոցին մէջ վաճառատունս իւր դասակարգին մէջ առաջին կարգի եւ ամենաճոխ վաճառատուն մը ըլլալու համար ամեն ջանք եւ զոհողութիւն չեմ խնայած ։ Դիմողք խիստ գոհ պիտի մնան վաճառաց մաքրութենէն եւ գներու չափաւորութենէն ։ Կը գտնուի Գաղղիոյ, Անգղիոյ եւ Գերմանիոյ հռչակաւոր տանց դեղօրայք, մեծ քանակութեամբ Լոմպառտայի եւ Բելժիքէի սիւլֆատ տը քինին, Նորվեկիոյ զուտ ձկան իւղ, Գաղղիական եւ Անգղիական պատրաստ դեղօրայք (Spécialité), վարժարանաց համար քիմիական գործիքներ, որք իրենց տեսակին չաւութեամբ բոլոր Պոլսոյ մէջ գտնուածները կը գերազանցեն, ոսկերիչներու եւ կալվանոբլասթիի համար պէտք եղած գործիքներ եւ դեղեր, Քօնեաքի համբաւաւոր տանց քոնեաքներ, Պորտոյի եւ Մալակայի գինիներ, մեծ քանակութեամբ եւրոպական հանքային ջուրեր, ձուկերու համար նիքել եւ անթիմուան, վիրաբուժական քառւշուի վերաբերեալ ամեն տեսակ գործիք, դեղարանաց մէջ գործածելի պիտոյք, պարապ շիշեր որք մեծ քանակութեամբ կը ծախուին, հականեխական (Anticeptique)ի մէթօտով պատրաստուած Լիսթէրի բամպակներ, եւ այլն եւայլն ։

Ամեն կողմէ յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին եւ ուղղակի կը ղրկուին ։ Մեծ հոգ եւ խնամք կը տարուի հեռաւոր տեղեր երթալիք ապրանաց զետեղման, ինչպէս յաճախորդքս փորձով տեսած են ։

Վաճառատանս մէջ կը գտնուի Եւրոպայէն յատկապէս բերուած ծառոց պատուաստի համար պատրաստ խիժ (մածուն) որ մեծ ծառայութիւն կ'ընծայէ պարտիզպանաց եւ պարտիզատիրոց ։ 1669

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՓԱՅՏԻ ՏԱԽՏԱԿՆԵՐ

Զանազան չափերով եւ տեսակներով

Պ. ԷՄ. ՎԷՆՇԴԷՅՆ ԵՒ ՈՐԴԻՈՑ ՍՂՈՑԱՐԱՆԷՆ

ի Խէրսոն (Ռուսիա)

Մեր փայտերն, ինչպէս Ռուսիոյ հիւսիսակողմէն եկած ամեն փայտերը, շատ գերազանց են Կալածի և Անատոլուի փայտերէն, ու շատ աւելի աժան ։

Որոշ պայմաններով գնմանց համար դիմել փայտի մթերանոցի վարչութեան.

Քալաֆաթ Եէրի, թիւ 148

Անորոշ պայմաններով գնմանց համար դիմել առ դրասենեակն Էմմանուէլ Վէնշդէյն և որդւոց տան,

Տնօրէնութիւն Կ. Պոլսոյ

9—25 1827 Մումհանէ թիւ 80 Մ. ՇՐԱՅՊԸՐ

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԲՈՒԺՈՒՄՆ ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՆՈՐԱՀՆԱՐ ԴԵՂԱՀԱՏ ԵՒ ԲՕՄԱՏ

ՊԱՏՐԱՍՏԵԱԼ ԴԵՂԱԳՈՐԾ ՖԷԼԻՔՍ ԹԷՐՃՄԱՆԵԱՆԷ

Վկայեալ Արքունի Բժշկական Ճեմարանէն

Յետ բազմամեայ գործածութեան ստուգուած է թէ այս անզուգական դեղերը միմիայն դարման են մորթի հիւանդութեանց ։ Բօմատին և դեղահատից փոխադարձ գործածութիւնը հիմնովին կը բուժէ [illegible], մաշասըլ, թեւերուն տակ, յօդուածներուն վրայ և մարմնոյն այլ մասանց վրայ պատահած եռքը և ընդհանուր առմամբ արեան ապականութենէ ծագումն առած ո և է ախտ, ի բաց առեալ դաղղիական ախտը ։ Հմուտ եւ անուանի բժիշկք մշտատեւ գործածութեամբ հաստատեցին անժխտական պղեցութիւնն եւ արքունի բժշկական կաճառը զայս ի նկատ առնելով արտօնեց վաճառումն մասնաւոր հրամանագրաւ ։

Կը վաճառի Պապը Ալյի ճատտէսի. Պորսից դեսպանատան կից Ֆէլիքս Թէրճմանեանի դեղարանը ։ Կեդրոնատեղին է ի Պահճէ Գաբու Գասապեան էֆ. դեղօրէից մթերանոցն և ի Կալաթա Վօյվօտայի դիմացը Լէֆաքի դեղարանն ինչպէս նաև ամեն գլխաւոր դեղարաններն ։ 1835 6—26

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱԶԴ

Կը զգուշացնենք հասարակութիւնը չը գնել այն տուփերն որք կարմիր թանաքով մը յատուկ ստորագրութիւնը չեն կրեր, զի այնպիսիք կեղծ են ։ Դեղահատներուն գինն է 20 դահեկան արծաթ, իսկ Բօմատին գինն է 10 դահեկան արծաթ ։

ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՁՈՒՏ ՔԱՔԱՕՆ

Ընդհանրապէս ճանչցուած է քաքաօներուն ամենէն ախորժահամն և լաւագոյնը ։

Ի նկատ առնլով իւր ընտիր տեսակը, ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՁՈՒՏ ՔԱՔԱՕՆ, թէպէտ ըստ երեւոյթին աւելի սուղ, իրօք աւելի աժան քան այսօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններ, այնպէս որ ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՁՈՒՏ ՔԱՔԱՕՒ մէկ բաժակը՝ բաժակ մը թէյէ կամ խահուէէ աւելի չարժեր. այլ որովհետեւ այս քաքաօն գերազանցապէս սննդարար և դիւրամարս ըմպելի մ'է, իւր ծախսն իրօք շատ աւելի նուազ է ։

Կը գտնուի մեծ դեղավաճառաց, նպարավաճառաց և անուշարարաց քով, թիթեղեայ տուփերու մէջ 1/2, 1/4 և 1/8 քիլոկրամ ։ 1806

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

Ի ՄԱՆՀԱՅՄ

ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ամբողջ դրամագլուխ	12,500,000 ֆրանք
Պահեստի »	2,825,000 ֆրանք

Կ'ապահովագրուին դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, գոհարեղէն ևն պարունակող ծրարներ, որք յանձնուած են ամենայն ի թղթատարական վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց ։

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim Cº d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց կողմէ որք ի միասին ունին 30,500,000 Ֆրանք ։

Կ'ապահովագրուին շոգենաւով, երկաթուղիով առագաստանաւով փոխադրուած ապրանքներ ։

Գիները շատ չափաւոր են և պայմանները շատ ազատ ։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Տ. ԼԸՊԷ ԵՒ ՎԻԳԴՈՐ ՈՐԴԻ
Ընդհանուր Գործակալք ի Կ. Պոլիս այս երկու Ընկերութեան

1132

ԳԱՐԵՋՈՒՐ ՏԱԿԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՍԴԻՆՖԷԼՏ (ԿՐԱՉ)

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՐԻՆԻՆԿՀԱՈՒԶ ԵՂԲԱՐՑ

ԱՄԵՆԷՆ ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿ ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ

Ընդհանուր կեդրոնատեղի Մ. ՄՈՐԻՋԻՕ ՖՐԱՆԳԼ

Վօյվօտա, Վիգալիս խան, Ղալաթիա, Էլպիկ խանի քով

ՍԴԻՆՖԷԼՏի գործարանն, որ կը գտնուի ԿՐԱՉ քաղաքին մէջ (Խուռիա), առաջնակարգ հաստատութիւն մ'է՝ 1852ին հիմնեալ, և Աւստրեհունգարիոյ միւս գարեջրի գործարանաց արտածման մէջ առաջին տեղը կը բռնէ ։

Սդինֆէլտի գործարանն 1887ին արտադրած է 45,000 հարիւրալիտր ։ 1715

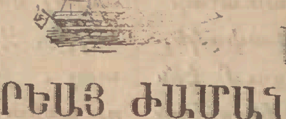

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1686

1888 ՅՈՒՆԻՍ 2 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՋԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն իջնող շոգենաւեր

11 — Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
11 — Ենիմ. Մէզ. Պէյլիւք. Թար. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
12 — Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզգ. Գապաթ.
11 20 Պէյգ. Բաշչա. Ջուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ.
12 — Ենիմ. Մէզպ. Պէյլիւքտ. Տարպ. Ենիք. Ըսթէն. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
12 45 Ր. Ա. Գավագ Մէզպ. Պէյտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշչ. Ջուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ.
1 — Ենիմ. Մէզարպ. Պէյլիւքտէրէ Տարապ. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
2 — Ենիմ. Մէզպ. Պէյ. Տարպ. Ենիք. Ըսթէն. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
2 30 Պէյլիւք. Թարպ. Պէյգ. Բաշչա. Ջուպուգ. Գանլը. Ա. Հիսար Գանտ. Վանի. Չէնկ. Պէյլէր. Գուզգ. Խուզկունճ
3 — Ենիմ. Մէզպ. Պէյլիւքտ. Թարպ. Ենիք. Ըսթէն. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
4 — Մէզարպ. Պէյլիւք. Պէյգօզ. Բաշչա. Ջուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Պէշիք.
4 15 Ենիմ. Մէզպ. Պէյլիւք. Թարպ. Ենիք. Ըսթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
5 45 Ենիմ. Մէզարպ. Պէյլիւքտ. Թար. Ենիք. Ըսթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիքթաշ
7 — Ենիմ. Մէզարպ. Պէյլիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշչա. Ենիք. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտոլ. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզգ. Պէշիք. Խուզ.
7 45 Ա. Գավ. Մէզարպ. Պէյլիւք. Թարապ. Ենիք. Միրկէօն Ր. Հիսար Արնավուտգ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
9 — Պէյ. Թար. Պէյգօզ Բաշչա. Ջուպուգլը Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Խուզ.
9 — Ենիմ. Մէզ. Պէյլիւք. Թար. Ենիք. Ըսթէն. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվա. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
10 — Մէզարպուրնու. Պէյլիւք. Թարապ. Ենիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
10 30 Ենիմ. Մէզպ. Պէյլիւքտ. Թարպ. Ենիք. Ըսթէն. Պօյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
10 45 Մէզպ. Պէյլիւք. Տարպ. Պէյգօզ Բաշչ. Ջուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Խուզ.
11 — Մէզպ. Պէյտ. Թարպ. Միրկ. Արնվ. Պէշիք.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւեր

12 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէյլիւք. Մէզպ. Ենիմ.
1 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Ր. Հիսար Պօյաճ. Ենիք. Թարպ. Պէյք. Մէզպ. Ենիմ.
1 45 Խուզ. Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ջուպ. Բաշչ. Պէյգօզ Թարպ. Պէյք. Մէզպ.
2 — Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ըսթէնիա Ենիք. Թարպ. Պէյքտ. Մէզարպ. Ենիմ.
2 — Գապաթ. Խուզ. Պէշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Ենիք. Բաշչա. Պէյգ. Թարապ. Պէյլիւք. Մէզարպ. Ենիմ.
3 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէյք. Մէզպ. Ենիմ.
4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Միրկ. Ըսթէն. Ենիք. Թրպ. Պէյլիւք. Մէզպ. Ենիմ.
4 — Խուզ. Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ջուպ. Բաշչ. Պէյգօզ Թարպ. Տէյլիւքտ. Մէզպ.
5 40 Գապ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Պէյգ. Թարպ. Պէյ. Մէզարպ. Ր. և Ա. Գավագ
6 20 Պէշիք. Օրթ. Արնվ. Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէյլիւքտ. Մէզպ. Ենիմ.
7 — Պէշիք. Խուզ. Գուզգունճ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտոլ. Ա. և Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թարպ. Պէյլիւքտ.
8 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենի. Թար. Պէյ. Մէզ. Ենիմ.
9 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Ենիք. Թար. Պէյք. Մէզպ.
10 — Գապ. Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ջուպուգլը Բաշչա. Պէյգ. Թար. Մէզ. Ր. և Ա. Գավագ
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պօյաճ. Ըսթէն. Ենիք. Թարապ. Պէյլիւք. Մէզարպ. Ենիմ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկէօն Ենիք. Թարապ. Պէյլիւք. Մէզարպ. Ենիմ.
11 — Գուզգ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ջուպ. Բաշչա. Պէյգ.
11 30 Պէշիք. Գուզգ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան.
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Արնվ.